ПАРТЕ ХЪАЛХЛЕНЦА—КОММУНИЗМАГА!

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 43 (4211). ШОАТТА, 9 апрель, 1966 шу. Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съездах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

6 апреле Москве, съездий Кремлевски Двореце ший болх дIахо бихьар Советски Союза Коммунистически парте XXIII съездо.

Съездо ювц доклад — 1966—1970 шш. СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII съезда Директиваш.

Iуйрийнарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: И. П. Казанеца — СССР Iаьржача металлурге министра, П. П. Лобанова — В. И. Ленина цIерахча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмай академе президента, Г. С. Золотухина —КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара, Е. А. Фурцевас — СССР культура министра, М. Бейсебаева — Казахски ССР Министрий Совета председатела, Н. Ф. Васильева — КПСС Белгородски обкома хьалхарча секретара, Н. К. Байбакова — СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела.

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташа а хьаьшаша а безаме тIаийцача доазол дехьарча коммунистически партей викалаша: новкъосташа Фридль Фюрнберга — Австре Коммунистически парте ЦК Политбюро члена, ЦК секретара, Захир Абдель Самада — Сирийски коммунистически парте ЦК Политбюро члена, Антонио Рамиреса — Эквадора Коммунистически парте делегаце керттерчо, Джон Голлана — Великобритане Коммунистически парте Генеральни секретара, Рауль Акоста — Перуански коммунистически парте Генеральни секретара.

Сайрийнарча заседане доклада — 1966 — 1970 шш. СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йолча КПСС XXIII съезда Директивай хьакъехьа пренешка къамаьлаш дир новкъосташа: Т. Я. Киселева — Белорусски ССР Министрий Совета председатела, В. Ф. Промыслова — къахьегамхой депутатий Московски Совета исполкома председатела, Б. П. Бещева — СССР машиннаькъий министра.

Цул тIехьагIа съездага моаршалаш хетташ къамаьлаш дир делегаташа а хьаьшаша а безаме тIаийцача доазол дехьарча коммунистически партей викалаша: новкъосташа Доминик Урбане— Люксембурга Коммунистически парте председатела, Фуад Нассара — Иордански коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Эвремон Жена — Гваделупски коммунистически парте Генеральни секретара, Юбен Кастельяноса— Панама Халкъа парте Кулгалдара члена. Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташа а хьаьшаша а безаме тIаийцача новкъосташа: Леон Мака — Гвинея Демократически парте Къаман Политбюро члена, Туллио Веккьетте — Пролетарски барт-цхоагIон Итальянски социалистически парте Генеральни секретара.

Съездо хержар 1966—1970 шш. СССР халкъа боахам дегIаккхувлара планах йолча КПСС XXIII съезда Директивай проекта тIарча тоадерашкеи тIатохарашкеи, хьажара йола комисси.

* * *

7-ча апреле Москве, съездий Кремлевски Двореце, ший болх дIахо бихьар Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съездо.

Съездо ювц доклад — 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш.

Iуйрийнарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: П. В. Ураева — КПСС Марийски обкома хьалхарча секретара, Р. Курбанова— Узбекски ССР Министрий Совета председатела.

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташеи хьаьшашеи безаме тIаийцача доазол дехьарча коммунистическии къаман-демократически партей викалаша новкъосташа: Бернардо Альварадо — Гватемальски къахьегама парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Хасан Корейтема — Политбюро члена, Ливански коммунистически парте Центральни Комитета секретара, Амин Садека — Иракски коммунистически парте делегацена керте латтачо, Хенк Клеркса — Нидерландай Коммунистически парте Центральни Комитета Президиума члена, Франсиско Невеса — Анголай демократически, патриотически низий викала, Али-Ята — Марокканских коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Мухаммед Хармела — Тунисски коммунистически парте Центральни Комитета секретара, Тунжи Отегбея — Нигере Социалистически болхлой-ахархой парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Якуб Демира — Турце Коммунистически парте Центральни Комитета доазол дехьарча Бюро Хьалхарча секретара, Амбруаз Нумазалая — Конго (Браззавиль) Къаман революционни болама парте Политбюро Хьалхарча политически секретара, Реза Радманеш — Ирана Халкъа парте Центральни Комитета Бюро Председатела, Умберто Рамиреса — Боливе Коммунистически парте Центральни Комитета секретара.

1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш яхача докладах еча пренешка цул тIехьагIа къамаьлаш дир новкъосташа: А. К. Кортунова — СССР газови промышленноста министра, В. В. Холявко — Макеевски металлургически завода сталевара (Донецки парторганизаци).

Съездага моаршал луш къамаьлаш дир делегаташеи хьаьшашеи безаме тIаийцача доазол дехьарча коммунистическии къаман-демократически партей викалаша новкъосташа: Арман Николяс — Мартиникски коммунистически парте Генеральни секретара, Мажмут Диопа — Сенегала лоIама Африкански парте Генеральни секретара, Герхард Данелиуса — Германе Социалистически единни парте правлене Хьалхарча секретара — Малхбузехьара Берлин.

КПСС XXIII-ча съезда цIерах хIанз а моаршалаш ух доазол дехьарча коммунистически, болхлой, къаман-демократически партешкара. Моаршалаш кхаьчад Никарагуански социалистически партегара, Коста-Рикай Халкъа авангард яхача партегара, Къилбаседен Ирланде Коммунистически партегара, Ирландски болхлой партегара, Судански коммунистически партегара, Санмарински коммунистически партегара, хIаьта иштта Гвианай Халкъа прогрессивни партегара а.

1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш яхача докладах лаьца еш йола пренеш соцаяра хьакъехьа решени тIаэц съездо.

Дош хаддаш къамаьл дир делегаташеи хьаьшашеи безаме тIаийцача нов. А. Н. Косыгина.

* * *

8-ча апреле Iуйрийнарча заседане съездо ладийгIар счетни комиссе председатела нов. Егорычева парте органаш харжара результатех баьча хоамага.

Съезда делегаташа чIоаггIа тIоараш а тохаш тIаэц массава раьза а волаш КПСС Центральни Комитета членаш, ЦК членалла кандидаташ, Центральни ревизионни комиссе членаш харжарах бола хоам.

Перерыв хинначул тIехьагIа дийнахьа 12 сахьат даьлча хьаелл съезда заключительни заседани.

Председателал деш волча нов. Л. И. Брежнева хоам бу съезда цIерагIа КПСС XXIII-ча съездерча Израила коммунистий делегаце моаршал дайтарах. Съездага иштта моаршал дайтад: Германе Къаман - демократически парте керттерча комитето, Танганьика (Тану) Африкански къаман Союзо.

Нов. Л. И. Брежнева хоам бу, съезд болх беш йолча хана цун цIерагIа мехка тайп-тайпарча миIингашкара 90 эзар совгIа письмо, моаршал, даькъала дувцар, хIаьта промышленни предприятешкара, гIишлошкара, колхозашкареи совхозашкареи, Советски Эскареи ТIема форда Флотеи тIемахошкара, комсомольцашкара, кагирхошкара, къахьегама рапорташ кхаьча хиларах. Съезда делегатий цIерагIа цо баркал оал дIайха моаршалаш, предложенеш яхкийтараштa массанешта, съезда къахьегама совгIаташ кийчдаьрашта, хIаьта вай Сийлахь-йоккхача Даьхен сийна къахьегама керда творчески толамаш дахар ловш царна ловца а боаккх.

Цул тIехьагIа заседане массава раьза а волаш тIаийцар КПСС Центральни Комитета отчетни докладах йола XXIII-ча съезда резолюци, 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш, КПСС Устава тIарча цхьадолча хувцамех бола КПСС XXIII-ча съезда соцам.

Делегаташа массава раьза а волаш тIаэц «Вьетнамерча США агрессе хьакъехьара КПСС XXIII-ча съезда заявлени».

Нов. Л. И. Брежнева хоам бу хиннача КПСС Центральни Комитета Пленумо парте кулгалду органаш хеража хиларах. Хержав ЦК Генеральни секретарь, ЦК Политбюро, ЦК секретариат, КПСС ЦК чуйоагIача партийни тIахьожама председатель чIоагIваьв. Цо иштта хоам бу Центральни ревизионни комиссе ший заседане комиссе председатель харжарах.

Нов. Л. И. Брежнева дош хаддаш къамаьл ду. Цо дIакхайкаду Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гIа съезд дIакъовлар. Делегаташеи хьаьшашеи чIоагIа, дегаш ураэтта оал партийни гимн — «Интернационал».

НОВКЪОСТА А. Н. КОСЫГИНА ДОШ ХАДДАШ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий делегаташ! 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йолча Директивай проект ювцаро хьахьекхар мохк экономически дегIаккхувлара оттаьь программа съезда делегаташа массане а цхьатарра къоабалъеш хилари берригача советски наькъа дегашка чIоаггIа хьаллоацаш хилари. (ТIоараш тох). Советски наькъа хьашташеи вахаро дIадехарашеи маяххара я из программа.

Съезда делегаташа даь къамаьлаш а Директивай проект дерригача халкъо ювцача хана тийнна предложенеш а къоастале ха хьаккхаьча боахам хьалбара дешаша дикагIа фу даь къоастадергдар, вай Даьхен низ дIахо чIоагIбелгеи советски наькъа хьал-торо лакхъелгеи фу даь Iалашдергдархьог1 яхаш чIоагIа йоакхо еш я.

Съезда делегаташа енна предложенеш вай мехка экономически вахара дуккха проблемаш къоастаеча юкъе лоаца доккха дакъа хургда. Царга хьежай съезда комисси. Парех цхьадола дакъа чIоагIъяра проект тахан шоана дIаекъаргйолча Директивашта юкъедахьа деза йоах комиссе. Iомае езаш йола вож предложенеш пхе шера план оттаеча хана лаьрххIа хьажийтара СССР Министрий Советага, СССР Госпланага, министерствашка дIаяла еза йоах.

Директиваш массава раьза а волаш къоабалъяро къаьгга хьахьокх, вай парте Центральни Комитето чакхбоахача, коммунистически общество хьалъяра генеральни наькъа мах бара гIулакхъа партеи халкъеи барт цаI хилар! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

ХIанз вайна хьалхашка отт Iалаьмате боккхача лоархIамера декхар — Директивай ларда тIа 5 шера бIарчча цаI йола паччахьалкхен халкъа боахама план оттаелга. Из боккха а бехктоккхаме а болх ба. ХIара шера екъа а екъаш пхе шера план оттае еза СССР Госплано, министерствашa, союзни республикай Министрий Советашa, боахамеи плановии органаша, хIаьта къаьстта а лоархIамегIардар — из хIара предприятега дIаккхачийтар. 4—5 бетта оттаь яккханза яргьяц керда пхе шера план. Цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета сесси хьажийта дIачулургьа пхе шера план.

Пхе шера план оттаеш бу болх бокъонца йолча Iилман лардаш тIа бе беза, боахама кулгалдара керда хьалаш теркал а деш субъективистски наькъаца леладе мегаргдац экономически проблемаш къоастаелга. Цу балхо дIадех творчески наькъаш леладелга, Iилманеи техникаеи хIанз карагIдаьннарий ларда тIа планови заданеш экономически бакъъелгеи производство дегIаккхувлара эффективнегIа дола наькъаш хоржилгеи. Пхе шера план оттаеча юкъеоза еза Iилма - тохкамеи проектни институташ, Iилмахой, халкъа боахама дерригача доакъой специалисташ. Иштта шерра пайда эца беза производства новаторийи хьалха латтарийн опытах. Дагакхаба деза, халкъа боахам дегIабоалабеи халкъа материальни хьал-торо айеи лаьрхIа гIулакхаш толаме чакхдоахилга массе оагIорахьара а диза а общественни къахьегама овсарле лакхъярах, производственни фондехи материальни ресурсаехи пайда дикагIа эцарах, хIара предприяте боахама гIулакха чакхдоахаш хьахиннарех тийша хилар. Халкъа боахама ерригача участкашка бокъонца экономи хилийта еза, программа йиззагIа кхоачашъяра эша кхоачамаш хилийта деза, чIоагIа тIахьожам оттабе беза материальнии финансовии ресурсаех пайда эцара.

Доал дара ленински принципаш чIоагIъяра йиш хулийтаргья вайга предприятей планаш коллективай хьашташца айхагIа ювза. Из боккхача лоархIаме да производство дегIайоалаяра а балха хьоккхамаш тоадара а. Цу хьалашка мара могаргдац вайна халкъа материальни хьал-торо лакхъяра оттаьь программа толаме кхоачашъе а советски наькъа вахара боарам дIахо лакхбара лард йолла а.

Керда план, цо лерхIараш, цун декхараш хIара къахьегамхочо дика кхетадеш хила деза. Партийни организацеш декхарийла я вай кердача пятилетка заданей сийлахь - йоккхал, из кхоачашъяра хьала наькъаши средстваши хIара советски сагага дIакхоачае.

Къахьегама хьинар чIоагIа айденнача хьалашка хьалхарча пятилетка заданеш кхоачашъе доладеннад советски халкъ. Оттаь программа кхоачашъе цхьатарра ловши кийчеи дуккха къахьегамхой хилар чIоагI а деш, партийни организацеш декхарийла я пхе шера план кхоачашъяр духьа шерра дерригача халкъа болам боаржабе. Кердача низаца, кхы а дукхагIа айдаьча къахьегама хьинарца, вай парте кулгалца, советски халкъо къовсам лоаттабергба халкъа боахам дIахо дегIабоалабара парте XXIII-ча съездо оттаьь программа кхоачашъяр духьа, вай мехка коммунизм хьалъеча керда толамаш дахар духьа. (ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш тох. Берригаш а хьалгIовтт).

ТКЪАЬ КХОАЛАГIЧА ПАРТСЪЕЗДА ЦIЕРАГIА...

Дукха ха яц Грозненски нефтемаслозавода № 40 йола установка хьал а яь болх бе дIайолаенна. КПСС XXII-гIа съезд хилале хьалхарча деношка болх бе йолаелар из установка. Ханага диллача дукха ха яц еце а, хIанзлехьа вай мехка йовзаш я установка коллектив. ДIадахача шерашка Ерригсоюзни социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхай цо шозза. Соакха цу яхье шоллагIа моттиг яккхарах премена лаьрхIа эзар сом ахча хьожадир установка коллективана.

Шоай къахьегама толамаш кхы а совдаха а укх шера цу яхье хьалхара моттиг яккха а лерхI установка технологаша. Дика къахьегама толамаш доах коллективо хIанз. Хьалхарча квартала план 26-ча марта кхоачашъяьй, планах лаьрхIачул совгIа арахийцар эзараш тоннаш сийрда мехкдаьтта продукци. Хьинаре къахьег технологаша новкъосташа Волошина, Косолапова, Озерова, Наумова, Шевякина, Горьковаяс, Худенкос, Петрова, кхычар.

6-ча апреле балха ди йистедоалаш латтача хана установке хьаухаш бар цига болх беш мел бола технологаш. Ах сахьат далалехьа тIанк аьнна хьалийзар операторни. Цхьанне санна массане а дог гIоздаьнналар шоашка боккха кхаъ кхачарах. Укх диъ-пхе шера план тIехкхоачаш па еш цхьаккха а бутт дIа ца бохийташ къахьегарах КПСС XXIII-ча съезда цIиеннай установкана. Из сийлен цIи тилларах йола Нохч-ГIалгIай облсовпрофа грамота хьалуча вIашагIкхийттабар технологаш. Массане а дог гIоздаьнна тIоараш деттар Нохч-ГIалгIай облсовпрофа Президиума секретара П. С. Силицке из грамота установка начальникага Ю. Д. Гилядовга дIалуш. Къаьстта дика къахьегарах цига Нохч-ГIалгIай облсовпрофо Сийлен грамоташ елар боккхагIболча оператораштa А. П. Шевякина, Д. А. Горьковойна, В. В. Худенкона.

Шоаш даьхача толамий иштта лакха мах барах, дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьегаргхиларах тешам а луш къамаьлаш дир собране оператораша нн. Низовске, Камнева, Боровикова, Озерова, Косолапова, Петрова, кхычар. Цул тIехьагIа лакха социалистически декхараш тIаийцар установка коллективо.

Сурта тIа: установка технологаш Худенко Владимир, Озеров Петр, Петров Виктор, Низовский Николай.

И. Плиева сурт.

ХЬОНА, ТХА ХЬАМСАРА ПАРТИ!

БАЛХАШ СИХДАЬД

Укх шера бIаьстан юхье ха дика оттарах тоъал ха я лаьттанца кIезига мара йоаца тIоадал ханнахьа дIакъовлара «Надтеречни» совхоза механизатораша кхашкара балхаш дIадоладаь. ЛерттIа кийчдаьча лаьтта шин дийнахьа дIайийра совхозе 105 гектара тIа горох, 80 гектара тIа кен, 100 гектара тIа люцерна. ХIамаш дIае лаьрхIача 1600 гектарах хIаране тIа 1,5 центнер аммиачни селитра, цхьаьца центнер суперфосфат тессай совхозе. ТIаккха гурахьа ялат дIалийнача 1850 гектара самолетаца подкормка а яьй.

2-ча апреле гидуаргаш дIае болабелар совхозе. Дика кийчдаьдар механизатораша гидуаргашта лаьрхIа лаьтта. Хьалха кIа хиннача юв из культура. Укхаза шишша центнер -суперфосфати цхьаьца центнер аммиачни селитреи тессай, цул тIехьагIа шозза культиваци а яьй.

ХIанз 80 гектара тIа дIайийнай гидуаргаш. Дика а сиха а дIаюв из культура Салгаев Адама агрегата. Цо дийнахьа ши норма кхоачашъю.

700 гектар хьажкIаш, 200 гектар баьцаш, 100 гектар харбазаш дIае лаьтта кийчдаьд. Дика къахьегаш ба укхаза трактористаш А. Тазиев, Х. Такаев. Мажхаш доахача хана цар дийнахьа 140—150 процент кхоачашйора шоай норма.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ПАРТЕ СЪЕЗДА СИЙНА

ЧIоагIа дог гIоздаьнна яр Грозненски района № 3 йолча сомий баьца даарий совхоза коллектив вай хьамсарча Коммунистически парте XXIII съезда болх беча денешка.

Ший доклада тIа нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар дегIабара темпашка диллача юртбоахам промышленностал тIехьабусаш хилар, из гIулакх тоадар юртбоахама болхлойх тийша да.

Бахача наха маэшша юртбоахама продукташ хилийтара а, промышленность безалца йизза Iалашъяра а боарамегIа дегIабалабе беза вай юртбоахам.

Съезд хьаеллале дукха хьа денз, городерча къахьегамхошта дукхагIа сомаши баьца даарашi залара кийчо еш я тха специализированни боахама коллектив.

Баьца дзараш дукхагIа дахарал совгIа хьалха хьадоалача баьца даарашца город Iалашъяра декхар отталаьлар тха совхоза хьалхашка.

Цу гIулакха январеи февралеи теплицашка 5000 квадратни метра тIа нарсаш дIайийра оаха. Съезд хьаеллача деношка хьаяьлар уж. Щавель, петрушка, хох дIабийра оаха гурахьа, хIаьта хIана хьалха ккача уж баьцаш чуэцаш я.

1200 квадратни метр теплицаш хьалъяь дIа а къайла помидораш дIайийнай.

Йиъ гектара тIа дIадийна редиска дика хьатIадаьннад.

Хьалха ккачача кабуца рассада кхе а яь ворхI гектара тIа дIайийнай, помидорийи, сибазеи, баклажанеи рассадаш кийчъяьй. Цунца цхьана хоха, чернушка фу ворхI гектара тIа дIатессад, 60 гектара тIа помидораш, 15 гектара тIа юкъера кабуц, иштта кхы культураш а дIайийнай.

Сихдаь балхаш деш ба сомий бешамаш лелаераш а. Гаьний мугIараштa юкъе обработка яьй, ядохимикаташта кIир а техай. Кабардински сомий-комарий опытни станце оттаьча прогрессивни системаца йоI гаьнаш.

Шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш а деш шоашкара хьоккхамаш гойташ хьабоагIа баьца даараш кхедеча бригада бригадир нов. Сорокина, звеньевойш Умханова Хади, Чечоева ПаьтIамат, тракторист У. Калоев, болхло Гречкин, кхыбараш. Массехк бригада я тха совхозе коммунистически къахьегама цIи лелаеш. Цу морча коллективо кхоачашдергда шийна хьалхашка латта декхараш.

Беррига низ тIабохийтаргба оаха парте XXIII съезда решенеш кхоачашъяра.

Н. ПЕРЛОВ,
Грозненски района № 3 йолча сомий-баьца даарий совхоза керттера агроном, РСФСР заслуженни агроном.

МОСКВА. Советски Союза Коммунистически парте XXIII съезд.

СУРТА ТIА: съездий Кремлевски Двореца фойе. Конго Республика (Браззавиль) Къаман Революционни болама парте викалаш къамаьл деш ба Таджикски ССР-а Ленина цIерахча колхоза председателца Социалистически Къахьегама Турпал а СССР-а Лакхехьарча Совета депутат а волча А. Саматовца.

А. Стужина сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС XXIII-гIа СЪЕЗД

МОСКВА, 6 апрель. (ТАСС). Сайрийнарча заседане председателал деча **А. И. Миноянна** дIакхайкадир А. Н. Косыгина доклада хьакъехьара прений йолалуш хилар. Уж дIайолайир Украински ССР Министрий Совета председателa **В. В. Щербицке.**

— Пхе шера планах йолча Директивай проекта тIа оттадаь декхараш таххаро хьахьувкх, — йоах цо, — уж экономически хьакъехьа лерттIа, хIанзлехьа а дIакхаьча мехка производительни низаш дегIалахкара боарамий ларда тIа, социализма объективни законаша дIадехараш теркалдеш, вай паччахьалкхен а халкъа а хьаштащта маэшара хилар.

Оаха, чIоагIа раьза а хинна, дIахойт кердача пхе шера планах йолча Директивай проект Украина берригача коммунисташа, берригача къахьегамхоша къоабалъяь хилар. Еррига бокъонаш я пхе шера республике гIолла белгалъяь планаш толамца кхоачашъергхиларах парте XXIII съезда тешам бала.

Оратора ювц хIанз доладенначa пхе шера чухьа украински халкъа хьалхашка мел шера перспективаш хьаелл хьахьувкка цифраш. Советски Украина дIахо йодача хана а дегIаухаргъя Советски Союза лоархIамегIа йолча доагора-энергетически, металлургически, машиностроительни базаех йола цаI махиллара, йоккхача, дукхача доакъоехарча кхачан промышленноста, боккхача интенсивни юрта боахама республика махиллара. Из уйла укх тайпарча бакъдолчунца дIачIоагIъю делегата: пятилетка шерашка республика промышленни производства объем цкъаи ахаззеи алсамъяргъя. Электроэнерги, кIор, мехкдаьтта, газ йоахилга дикка алсамдоаккхаргхилар лерхI.

Советски мехка экономика, цун даькъе энергетически отраслеш а дегIаккхувлара лакхача темпаша дIадехаргда цунга хьежжа доагора-энергетически база а дегIаккхувлилга. Цхьабакъда, йоах оратора, республике холуш хургъя доагорца Iалашо яра хьакъехьара халонаш. Донбассе шахташ хьалъелга бокъо йоацаш кIезигдаь хилар бахьан долаш кIора промышленноста мощносташ дегIаккхувлара задани кхоачашъьяц семилетка шерашка. Укх пятилеткагIа дукха а керда шахташ яхей болх беш йола дукхагIъяраш эргаьха тоаен езаш да тхо.

Республике электроэнерги йоахилга 72 процент алсамдаккха лерхI. Цхьабакъда, предприятей коллективаша производственни планаш тIехкхоачашъелга лерхIаш хиларца дуззаденна энергетически ресурсаш кхы тIа а эшаш хургъя. СССР Госплана из теркалде деза.

Металл хьаделга дикка алсамдаккха деза, цун дикал тоае еза.

Оратора дукха теркам тIаухийт капиталовложеней эффективность лакхъяра проблемашта. Цу гIулакха юкъера кхоачамбоацараш дIадахар дуxьа ахапел дукхагIа йола средстваш болх беш йола предприятеш эргаьха тоаярга йохийтилгеи цунца цхьан хаъна юккъера лаьрхIача цхьан гIишлонна 25—30 процент капиталовложенеш алсамйоахилгеи лерхI. Цо торе хулийтаргъя хьалъяь ялаиза йолча гIишлонаша дIалоаца дакъа 15 процент хинна ца Iеш лохдеи керттера фондаш болх бе йолалулга сихдеи.

Украински делегата лерхI Директивай проекто белгалдаь планировании материально-технически Iалашои тоаяра хьакъехьа, гIишлошъярамонтажни организацей боахама кортамукъале шеръяра хьакъехьа де деза гIулакхаш дизза шоай ханнахьара долга.

Нов. Щербицке къоастам боллаш ювц юртбоахама проблемаш, эггара хьалха ялатий яраш а ювцаш. Директивай проекто хьалхашка оттаду Украине ялат доахилга хIанз дIадахача пхе шера юккъера лаьрхIача шера керте даьккхачул 30 процент гаргга алсамдаккхара декхар. Цу гIулакха хIара гектара тIара боала ялатий хьувкъам 4,5—5 центнер алсамбаккханза баргбац.

Паччахьалкхено юртбоахама продуктан ийяра планаш кхоачашъяь ца Iеш, хIара колхозои совхозои ялатий а кхыча продукце а дикка деккха дакъа тIа-тIа дукхагIча боараме планал совгIа паччахьалкхенга дохкара дола гIулакхаш ду. Плановойи боахамеи органаша хIанззехьа а йоахко е еза юрта боахама продукташ шийн ханнахьа чакхъяха а лорае а материально-технически база йиллара.

Пхе шера план кхоачашъяь чакхъяккхаро кхы а дукхагIа чIоагIъергъя дунен аренера Советски Союза позицеш, дунен халкъашта юкъера лоархIамегIа йола проблемаш къестаяра йола вай мехка арахьарча политика влияни чIоагIагIа хулийтаргъя, машар, демократи, социализм бахьан, хIанзарча хамара дерригa революционни низаш чIоагIдар духьа толаме къовсам лоаттабара гIо дергда.

Украина Коммунистически парте делегаци тешам бенна я, йоах оратора бухеоццаш, вай съездо массава раьза а волаш кердача пхе шера планах йолча Директивай проект къоабалъергхиларах а, хIаьта цунца ерригача вай парте, дерригача халкъа доIам кхоачашбергхиларах а.

Ше съезде къамаьл деча хана, доккхал а деш, СибарегIен Iалама ганзех лаьца, сибирякий духовни турпалалах лаьца дувцар КПСС Алтайски крайкома хьалхарча секретара **А. В. Георгиева.** Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема шерашка сибирякаша шоай тIема деналашца цIаккха йоврглоаца сийле яьккхар шоашта. Малав, йоах оратора айдаь, тха мехкахочун панфиловца политрука ер тешаш дага ца доагIаш: «IалaьмaтeЙоккха я Росси, хIаьта а тIехьашкадовла моттиг яц — тIехьашкахьа Москва я!» Сибирякаша тахан а ленински ЦК тешам лу шоаш вай парте тешамера чIоагIале хинна а, йолаш а, хургйолаш а хиларах, коммунизм хьалъеча фронташкара къахьегама деналаш дебадергхиларах.

Нов. Георгиева делегаташка дIадовзийтар Алтайски края промышленностеи юрта боахамеи къахьегамхоша семилетка шерашка даьха толамаш. Сибирякий къахьегама денала керда талгIи хьоаьй кердача пхе шера планах йолча Директивай проекто. Дуккхача наьха айденнача политически а къахьегама а хьинара керте оттилга — тахан из да партийни организацей кхоаччара а духьалара а декхар.

Кердача пхе шера плана Iальмате доккхий декхараш толамца кхоачашдар духьа, йоах оратора, хIара коммунист, хIара болхло а колхохо а, еррига вай кадраш шоаш бехктокхаме лерхIаш хулга лакхданза даргдац. Цунца дувзаленна боккхагIча лоархIамера хиле дIаувтт кадраш хержаш къестаяра, нийсъеш дIа-са увттаяра, кхетамца кхеяра дешаш. Нийса а долаш съезде белгалдаьхахча тайпара, партийни кулгалдара из лоархIамера дакъа дIахо айдара гIо дергдола организационни формаш леха еза. Оратора лерхIачунга диллача, кадраштцарча балха дош КПСС ЦК Пленуме дувца доагIаш да, цу боараме из ца дувца дукха ха хиларах мухха а.

Юрта боахама дерригa доакъош айдара, йоах нов. Георгиева дIахо, хоадам беш болча лоархIаме да ялат даккхар. Из къаьстта а лоархIаме да Алтайна — ялатий края. Укхаза 1966 — 1967 шерашка ялат доаккхилга 42—45 процента айде дезаш а дерригa чуэца ялат 350 миллион пунтага дIакхоачаде дезаш а да.

Москвани Ленинградеи болхлоша караийца дIадоладаь гIулакх — гаргахьарча шерашка продукце дикагIча образецашка дIакхоачилга — духхьала юрта къахьегамхошка а кхоачаш да. Паччахьалкхенна дикал лакха йола продукци телилга — из йоккхача политика дош да.

ХIаьта укхаза, йоах оратора, эггара хьалхарча аргIанца дувцар вайна хиланза дардоацача ялатех лаьца хила а деза. Тхо сагота да паччахьалкхенна гина овсаре дола ялат кIезига лоаттадеш хилара, чIоагIа кIиш дIалув майдаш бокъо йоацаш кIезигъяра. Хьаштдолла ялат кхеделга а доацаш, чIоагIа кIиш кхеделга да хIара боахама эггара хьалхара декхар лерхIа дезаш дар. Из декхар кхоачашдар духьа оаха лерхI укх шера чIоагIа кIиш дIалув майдаш 1200 эзар гектарага дIакхоачаелга а, хIаьта 1967 шера уж дIаде ерригача культураш дIаювча майдах 70 процент къоастаделга а. Дикача тайпаех дола чIоагIа кIа дIалувлга мехка гIолла чехкагIа дIадоаржадар Iалашдергдола гIулакхаш, цар даькъе законодательни порядкагIдараш а тIехьа, дича бакъахьа да. Из доккха дош къоастадара, нонагIа хьинаре дола гIулакхаш данза даргдац — хьалхарча аргIанца СССР юрта боахама Министерства оагIонгахьара.

Лакхъе еза эрсий кIи сийле, цун низ бола ка латт Советски Союза гербa тIа — къахьегама а халкъа беркатa а символа тIа! Эрсий кIи сийле ноахалгара ноахалга ювлаш хьаенай, хIаьта кердача пхе шера чухь кхы а чIоагIагIа екаш а хила еза из.

Краяйи областийи яхьа юкъе теркалъе еза паччахьалкхенна дIателача ялатий дикал а. Пайдана хургдар яштта «Юртбоахама производства мастер» яха цIи техкилга юкъедахьар а.

Къамаьл де дош лу РСФСР Госплана председателa **К. М. Герасимовна.** Цо йоах, кердача пятилетко шерра перспективаш хьаелл Российски Федерацена дIахо из дегIаахара. Промышленни продукце боарам дукха совгIа-эшашагIа боацаш цкъаи ахаззеи лакхлургба РСФСР-е. СихагIа дегIаухаргъя энергетика, металлурги, машиностроени, химически, мехкдаьтта, газови, целлюлозно-каьхата промышленность. Цо Iалашдергда промышленни производства структура тоаелгеи цун эффективность лакхъелгеи.

Производительни низаш сиххача темпашца дегIаухаргда СибарегIени Дальни Востокеи районашка. Малхбузен СибарегIа керда хьайийлача мехкдаьттеи гази йоаллача моттигий а хьун рузкъай а ларда тIа вIашагIйолларгъя йоккха халкъа боахама комплекс. Цунца цхьана кердача пятилетке Российски Федераце дикка сихъе лерхI халкъо леладу товараш хьадеш дола промышленноста доакъош дегIаккхувлара темпаш. Хьалъяь яргъя Чебоксарски, Камышински, Краснодарски, кхыйола текстильни комбинаташ, хьалъергъя яйгача, кхачан, чкъаьрий промышленноста керда предприятеш. 2,2-ззачул кIезигагIа боацаш лакхбе безаш ба бахача наха деча бытовой гIулакхий боарам, цу даькъе юрташка — 3,7-зза.

Республикански моттигерчеи органаша къаьстта уйлеи теркои еш хургда юрта боахам дегIаахара лакха, чIоагIа темпаш IалашъеIга. Алхха паччахьалкхен капитальни вложенешкара укх пхе шера юрта боахамга дIадахийта лаьрхIад 17 миллиард сом, е дIадахача пхе шерарчул шозза дукхагIа. Цул совгIа, 16 миллиард сом совгIа хьожадергда колхозий ахчанцареи кхычахьареи.

Дикка тоалургда юрта боахам техникаца, удобренеца, ядохимикаташца, гербицидашца IалашбеIга. Цу доллача хIамаша йиш хулийтаргъя агротехнически культура тоаеи юртбоахама продукци дукхагIъеи яккхара оттаь задaнеш кхоачашъеи.

Кердача пятилетка йоккхий масштабаш ше йоашхаш, нов. Герасимова белгалдоаккх, кхоачашъяра сел дукха ха йоацаш а тIехьа итташ шераш ха эшаргйолаш дола халкъа боахам дегIаккхувлара декхараш хIанз мехкага массехк шера кхоачашъе йиш хургхилар.

Пятилетка керттерча декхарех цаI сенах латт аьлча, из латт, халкъа боахама дерригa доакъош дIахо цхьатарра дегIаккхувлилга Iалашде дезаш йола доагора-энергетически чIоагIа база хьаярах. Цхьабакъда, оаха даьча лоархIамех, белгалдоаккх делегата, болх бе йолаялийта лаьрхIача кердача доагора-энергетически мощносташа кхоачамбац республика Европейски даькъа тIеи Уралеи дерригa эшараш дизза Iалашдара. Цудухьа СССР энергетикаи электрификацеи, СССР кIора промышленноста министерстваша, хIаьта иштта СССР Госплана а из дош кхы тIа а дувцаргдола гIулакх данза даргдац.

Предприятешеи колхозашеи шоай чотах хьалъеш латта гIишлош материалашцеи оборудованецеи Iалашъелга тоаде дезаш лоархI делегата. РСФСР Госплана председателa, иштта йоах, пенашка ухийтеи рудни йоацеи материалаш хьаяра даькъе тIехьадисъ хилар сихагIа дIадаккхара хиланза даргдоацa гIулакхаш чакхдаха оттаданза даргдац пхе шера плана тIа.

Делегаташ дег тIара раьза хул Инде Коммунистически парте Къаман совета Председатель **Шрипад Амрит Данге** трибуне гучаваьлча.

Шун парте дукха хана дениз воздействи ю дунен событей лелама, йоах цо. Октябрьски революци чакхъялар а эггара хьалхара социалистически республика хьахилар а бахьан долаш сакхийра дунен тIа тоIадаь мел даьхкача адамий шоай паргIато тешшаме лораеш вар лаьттан тIа гучаваьннилгах. Духхьал цу хана кердача низаца дегIааха болабелар империализма эггара йоккхагIа йола доалахьенаш хиннача Индеи Китаеи паргIато бахьан долаш лоаттабаь къовсам. Цхьабакъда, доалла лаьттача халкъий турпалера къовсам бокъонна толанзар турпалерча Щеча Эскаро дунен империализм мел а еш, дунен социалистически система хьа а хулийташ, колониализм дIаялга сих а деш, фашизм йохаьчул тIехьагIа мара. Цул тIехьагIа мара магнзар Индена, юххера а, 1947 шера шийн лоIаме хила, хIаьта Китае халкъа демократи котъьялар 1949 шера. Дунен социалистический дукха ха йоацаш къаман лоIам баькхачеи мехкашта дицдала йиш яц шун партена, Советски Союза правительстванеи халкъаштеи хьалхашка шоаш мел декхарийла да.

Инде Коммунистически парте, йоах дIахо оратора, шийн низ кхоачаш мел дар ду американски империализма агрессех Вьетнам лорае шийн мехка халкъ гIоттадара. Тха партена хет, вьетнамски халкъа гадоаккхаш долча дерригача социалистически мехкаша шоай гIулакхаш цхьана чакхдахаро агрессораш эшилга сихдергда аьнна.

ПаргIато яьккхача хана дениз шийн промышленность хьаяра наькъаца экономически лоIам Iалашбе гIерташ хьайоагIа Инди. Иштта къам дегIадоаладелгеи гIирсаш хьалделгеи чакхдоаккхаш йолча Индена цIенача доттагIалца хьагI йоацаш новкъостал хул Советски Союзагареи кхыча социалистически мехкашкареи. Ерригача Инде йовзаш йола индийско-советски доттагIала символ а хинна дIаэттай Бхилаера металлургически завод.

Советски Союзеи социалистически мехкийи хIара пхе шера план, коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъеча баькха хIара шун толам — из бокъонца дола новкъостал да Инденеи дунен дегIаухача демократически мехкаштеи.

Укх тIеххьарча хана американски империалисташеи цар союзникашеи шоай наступлени чIоагIъяьй Инде лоIами цун экономикеи бухъяккхар а цунах шоай неоколониалистски доалахье яр а духьа. Цхьабакъда, уж шоай уйлаш кхоачашъе магнзар царна индийско-пакистански тIом болча хана. Цар провокационни планаш цIаьхха а юкъахъьлар. Советски Союзо шийн ханнахьа инициатива гучаяьккха, шийн дика гIулакхаш тIадера Индеи Пакистанеи викалаш переговорий истола хьалхашка вIашагIкхетийтара. Советски Союзо чакхйоаха машареи бартаца дахареи политика тешамца хьахьокхаш а бакъъеш а я ташкентски Декларации. Из политика йизза хьаллоац Индеи дунен тIарча машар безаш мел долча мехкашеи.

Шун съезда балхо а, йоах нов. Данге шийн къамаьл чакхдоаллаш, ерригаш а хIана яц аьнна йолча дунен коммунистически партей викалий низ бола отряд укхаза хиларо а новкъостал дергда марксизма-ленинизма низаш дIахо кхотадара, хIаьта тахaнарча дийнахьа из эггара чIоагIагIа эшар а да.

Безаме тIоараш а детташ тIанийцача Бразильски Коммунистически парте ЦК викала **Жозе Сантоса** дог тохаленна а волаш моаршал лу съездага. Советски халкъа карагIдаьннараша, белгалдоаккх оратора, хаоцъю Советски Союзах йола миска уйлаши доапари. Сийле йоацаши зехьеи къахьегаш ба шун социалистически бакъдари шун коммунизмага ахари тIа ца эшаш бараш. Советски халкъа боарам дайм лакхбелгах капитализм юхаоттаелга лоархIаш бараша кхеталац шоаш капитализмана дIакарабалхаш хилар а социализма чулоацам харцахьбоахаш хилар а.

Оаха, дунен эггара гаьнагIча районашкарча коммунисташа, кхетаду, Советски Союзеи кхыча социалистически мехкийи толамаш — вай заман керттера вIашдухьале къоастадра, дунен масштабера классови къовсам социализмаи коммунизмаи коталонна пайдана болча оагIорахьа чакхбалара хоаламболлаш йолча факторех цаI хилар.

XXIII-ча съездо творчески дIахьу КПСС XX-чеи XXII-чеи съездаша белгалбаь никъ. Из — адамлен кхелапта Iалальмате боккхача исторически лоархIамера событи. Халкъий къовсамга кхоачаргйолча кердача стимула маIан да Вьетнама духьаларча тIем тIара американски империализма оакхарий авантюраш сацна, иштта бокъо йоацаш революционни Кубайна оттаяь блокада а Доминикански Республике эхь доаца тIема интервенци а кастта хадаргхилар, Бразилии Латински Америка, Азе, Африка кхыдола мехкаши кIал а долхаш хинна военни перевороташ хадаргхилар.

Оратора Iодеш Бразильски Коммунистически парте ЦК цIерах цун Генеральни секретара Луис Карлос Престеса XXIII-ча съездага дайта моаршал. ХIанз, йоах, белгтала аьлча, письмо тIа, къовсам лоаттабу оаха США эхь па хетташ тхоай мехка чурча гIулакхашта юкъегIортара духьала. 1964 шера хиннача военни переворото тхона хIамаш йийтта йоллашехьа а, диктатуро тхона къахетам боацаш низаш дешехьа а, шийн мугIараш цхьоагIо йолаш лоаттаду тха парте. Шийн кулгала гоннахьа кхотаенна я из. Тха халкъо къовсам лоаттабу фашистски строй чIоагI ца ялийтар духьа, диктатура эшаяр а цIаькха а политически партгIатонаш яхар а духьа. Цу тайпара оаха кхоачашду империализмана, колониализмана, неоколониализмана духьала лоаттабу къовсам чIоагIбе, къаман лоIам, демократи, социальни прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабе аьнна Азе, Африка, Латински Америка революционни низаша дукха ха йоаццаш хиннача шоай конференце шоашта хьалхашка оттадаь эггара лоархIамегIа дола декхар.

Оаха тхоай интернациональни декхар лоархI, йоах документ чакхдоаллача, марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма, 1957-ча 1960-ча шерашка хиннача Московски совещаней документаш тIа дIаязъяьча принципий ларда тIа дунен коммунистически болам кхотабар духьа лерагIа къовсам лоаттабелгах.

Къамаьл ду делегаташа безаме тIанийцача Швеце Коммунистически парте секретара **Урбан Карлссона.** Шун съезда болх белгалбоаккхаш йола реализми хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уйла тIаерзаяь хилари, йоах цо,оаш де лаьрхIараш кхоачашхургхилара бола тешам ба.

Мехка политически вахаре цIенхаштта теркалъе езаш йола фактор а хинна дIаэттай укх тIеххьарча шерашка Швеце Коммунистически парти. Общества структура хувца езаш йола альтернатива я тхога. Цу альтернативо новкъостал ду дерригача аьрдехьарча низий чIоагIали влиянии совъяккхара.

Цхьабакъда, эггара лоархIамегIа долча Швецерча аьрдехьарча низаша кертагIдоахараш дунен халкъашта юкъера дешаш да. Шведски общественносто керттера уйла тIайохийташ я Вьетнам. Тха мехкарча дукхха а дукхагIа болча наха мегаргдоацаш лоархI США Вьетнамах латари вьетнамски халкъа духьалара цар бIеха тIоми. Къовсам лоаттабеш дола Вьетнама халкъ хьаллоацилга шоай интернациональни декхар лоархI дукхача шведаша, моллагIча партеца шоаш бале а. Интернациональни барт-цхьоагIо тIа-тIа дукхагIа хьагучаювл дегIаухача мехкашта новкъостал дар духьа лелача боламе а. Дикахетар да цу къовсама хьалхарча мугIарашка кагирхой хилар.

Мукъаба сона сей къамаьл чакхдоаллаш, йоах оратора, тха партегара шун XXIII-ча съездага моаршал дала а цун балха тIа доккхий толамаш дахар ловш ловца баькха а.

ТIоараш а детташ тIанийцача Швейцарски къахьегама парте генеральни секретара **Эдгар Воога** XXIII-ча съезда делегаташка вежарашха дег тIара моаршал делар швейцарски болхлой классагареи цу мехкарча машар безаш, прогрессивни уйлаш йолаш мел болча нахагареи. Цо шийн къамаьл эрсий меттала ду.

ШоллагIа дунен тIом сецачул тIехьагIа дIалаха шераш, йоах нов. Воога, белгалдаьлар дунен социализма лагеро, Азе, Африка, Латински Америка халкъаша, капиталистически мехкий болхлой классо фашизм эша а яь яьккха котало чIоагIъяр, дунен тIа керда отношенеш хьахилийтар, машара къамий лоIама, демократе, социализма лозунгаш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсамца. Цу къовсама керте лаьттар а латташ яр а Советски Союз я. Цун политико, цо хьегача къино, цо доахача толамаша истори дегIаахара юкъе белгалонаш хьалхагIа а яьй, хIанз а ю, хьахьокх адамий общества вахара юкъера тIемаш, моцал, къел дIайоаккхаргйола наькъаш.

Цхьабакъда, йоах дIахо оратора, цхьаккха а ца деш яьгIаяц реакционни буржуази а. Вьетнаме американски империалисташа лоаттабу зуламера тIом, къамий лоIам бахьан долаш халкъаша лоаттабу къовсам вIашагIбаккха, германски милитаризм юхадийнъе уж гIертара — уж ерригa хIамаш шоашца цIенхаштта кхерам болаш, тIема духьала мел барий, машара тIехьа мел латтарий низаш оарцагIдоахилга дIадехаш да. Цу хьалашка чIоагIа лоархIаме да дунен коммунистически болама цхьоагIо хилар.

ХIара мохк, аьлар нов. Воога, шийн истори долаш, шийн къаьстта экономически политически хьалаш долаш, шоай тайпара проблемаш йолаш ба, цудухьа хIара парте теркалде деза уж хаьдда дола хьалаши проблемаши. Цхьабакъда, йоах оратора, Маркса, Энгельса, Ленина хьехам бекъабала йиш йоацаш, интернациональни ба. Цхьаккха а шийн тайпара — азиатски, африкански, латиноамерикански е моллагIа кхы тайпа марксизм-ленинизм йолаш яц. Теори, ховш мадарра, практикаца тохкамбеш я. Дунен тIа эггара хьалхарча социалистически мехко практике марксизма-ленинизма хьехама толаме тохкамбеш хьадена 50 шу дуз кастта.

— КПСС ЦК отчетни доклaдага ладувгIаш мел хиннарий, шун съезда балхаца дакъа лоацарий, — йоах массане а цхьаттара тIоараш а детташ тIанийцача Цейлона Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара **Питер Кейнемана,** — гоамал ца хила йиш яц революционни уйлеи революционни денали тоъац яхаш, факташи бакъдараши гуччахьа долпашехьа а, КПСС бехке еш болча нахаца.

Шун пхе шера план — советски экономикана «кризис» хулаш латт, СССР-е капиталистически отношеней формаш юхаоттаеш я яхаш уйла па еш дувцачоа луш дола практически жоп. Белгала тамашийна «кризис» а я из-м, нагахьа санна производство чIоагIгIа айе а халкъа хьалторо лакхъе а цунна могаш хилча.

Оратора белгалдоаккх, Советски Союзо цейлонски халкъаи азиатски континента кхыча халкъаштеи деча новкъостала Цейлона Коммунистически партеи мехкарча дерригача прогрессивни низашеи лакха мах беш хилар.

Оаха лаккха мах бу Вьетнама турпалерча халкъо американски империализма агрессена духьала лоаттабеча бакъахьарчеи нийсхони къовсаме цунна Советски Союзо деча новкъостала.

Советски Союзо дукха ха йоаццаш Ташкенте кхетаме хиннача чакхъяьхача хьакъкъалерча, конструктивни политико новкъостал дир Азе йоккхагIа йолча шин паччахьалкхенна юкъера гIулакхаш лер тIа даха, алхха империализмана ловш хинна паччахьалкхенашта юкъера кхоккхами довнаши кIаьдде.

Тха парте бизза хьаллоац КПСС ЦК отчетни доклада тIара вай массане а юкъарча моастагIчоа — империализмана духьала лоаттабеча къовсаме социалистически лагереи дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламеи цхьоагIо чIоагIъяра беш бола тIахьехам. Тхо раьза да из цхьоагIо юхаметтаоттаяра де аьнна хьакхайкадаьча гIулакхашта, лаккха мах бу оаха цхьоагIо юхаметтаоттаяра КПСС-о сабарцеи принципиальнии леладеча гIулакхий.

Шийн къамаьл эрсий меттала дIадолалир Исланде едини социалистически парте ЦК исполкома члена **Инги Хелгасона:**

Зало тIоараш а детташ,—Исландски социалисташ, — аьлар цо, сакъердалуши дог гIоздаьннеи хьожаш ба шун мехка социализми коммунизми хьалъярга. Шун толамаша чулоац дунен тIарча берригача къахьегамхой дикагIча вахарах йола дег-оданло.

Москва цхьан улица тIа хошшала мара нах ца бахача зIамигача мехка викал ва со. Цу фактага хьежаи тайп-тайпарча социальни строя хьалашка вай дахаш хиларга хьежаи доацаш вай мехкашта юкъера гIулакхаш толамца дегIадоагIа. Из доашхаш да цхьатара бокъо хиларен доттагIлени, вIаши лоархIаш хиларен ларда тIа уж леладеш хиларца.

Советски Союзо Исландера керда долаш гIорадаь чкъаьрий ийдаро тхога торо хилийтар йизза хIанзара дегIаена чкъаьрий леладу промышленность хьае. Цул хьалха оаха тхоай чкъаьрий кертерча даькъе обработка ца еш дохкар. ТIеххьарча шерашка Советски Союзеи Малхбоален Европа социалистически мехкакийи рынкаша Iалашдир Исланде хьаеча чкъаьрий продукташта тIа мел кхетар дохкилга. ХIара исландца из ха а хов кхета а ду.

Вай партеншта юкъера гIулакхаш массаза а дIахьош хиннад лоархIаш хилара ларда тIа.

Исландски халкъа эскар дац. Цо цIаккха а баь а бац е берг а бац цхьаккха а мехкаца тIом. Исландера американски базаш лаьттан тIарча машара кхерам тувсаш я, хIаьта цулухьа тха парте кIаьд ца луш къовсам лоаттабу Исланде территоре тIара американски эскараш дIаара дахара тIехьа, аьле йистевоал оратор.

Ленина хьалхарча социалистически паччахьалкхен лардаш, йоххача хана дIадоладаьча сийлахь-доккхача дукххача гIулакхий зIанара дакъа да шун съезд. Уж дешаш аьлар, из трибуна тIа валар бIайхача безамца съезде хинначар тIанийцача ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Iарбий социалистически союза Генеральни секретариата члена **Хусейн Зульфикар Сабре.**

КПСС-и Советски Союзеи опыти толамаши пайдане хилар дерригача дунен халкъашта, аьлар оратора. Из эггара хьалха доагIаш да кортамукъаленгеи прогрессагеи гIертача халкъашта. Цу халкъашка кхьчар советски халкъагареи цун парте кулгалхошкареи дег тIара дола новкъостал.

Машар безача халкъаша цхьана къахьегалга, нахах лечкъа деза къайлагIара хIама дац. Боадалон кIалха империалистически тийша болх вIашагIболлилгеи халкъий рузкъаш дIадахара планаши мара лелаяц. Советски халкъаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республика халкъаи юкъера, къаьгача ден сердалон кIал дегIадоагIача цхьана къахьегалга леладу низ ба вIаши тешам хилара уйла. Асуане хьалхинна высотни плотина — сийлахь-йоккхеи цIаккха а лергйоацеи монумент, дикачунеи хIама хьадараи гIулакх деча цхьана къахьегара цийна символ.

Оаха цхьа барт болаш хьаллоац, аьлар оратора, Вьетнама халкъ, цо лоаттабеча турпалерча къовсаме, хIаьта тхоашка мел йолча средствашца цунна гIо а дергда, зуламеи агрессеи низел из котдаллалца.

Цо дувц, кагий къамаши, дукха ха йоацаш, бIаьха къовсам лоаттабарах шоай лоIамах хинна паччахьалкхенаши кIалъяхара кхерам тиране талгIено тувсаш хиларах. Вай юкъера декхар, машар безача дерригача халкъий декхар да из талгIе йохаяри юхатохари.

Тхо викалаш дола халкъаш, аьлар оратора, цIаккха а капитуляци ергйолаш дац, колониализмо шийн зIанараш моллагIа долча халкъа качйоххилга бIаргадайча уж хIама ца оалаш Iергдац, дерригача халкъашка кортамукъал кхаччалца сатийна хургдац уж.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика, Iарбий социалистически союзеи, Гамаль Абдель Насер керте латтача цун лакхехьарча исполнительни комитетеи цIерах аз дIаоал шуга тхо кIоаргга шоана раьза долаш хилар, хIаьта дег тIара дикадар шоана хилар лов шун съезд гуляэрца.

Лахалда Iарбий - советски доттагIал! — кхайкаду Хусейн Зульфикар Сабре.

КПСС XXIII съезде 6 апреле дIахо дихьар 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча Директиваех яь доклад ювцилга. Съездо оттаеча хIамз хьадара сийлахь-йоккхача программо чIоагIа уйла тIаувз делегатийи дунен дуккхача мехкашкарча хьаьшийи.

Председателал деш ва Д. А. Кунаев. Хьалха къамаьл ду СССР Iаьржача металлурге министра **И. П. Казанцеца.**

Пхе шера планах йола Директиваш ювпаш, — белгалдоах министра, — из дарца вай дувц КПСС Центральни Комитета политически наькъах, вай Даьхен экономически низ чIоагIбара, советски халкъа дахара хьал айдара хьожабаьча практически балхах.

Оратора дIахо дувц, советски металлургашта карагIдаьннарех, дерригача дунен тIа даьхен металлурге доккха сий Iалашдаь керда прогрессивни металлургически процессаши установкаши хьаярах. Бакъда, Iаьржача металлурге толамаш, белгалдоах цо, кхы а лоархIамегIа хила йиш яр из дегIайоагIача лоархIамболлаш кхоачамбоацараш хиннадецаре.

ТIеххьарча шерашка Iаьржа металлаш дахара темпаш дегIаяр кIезигъяр харцахьа субъективни уйланца химически промышленноста духьала Iаьржа металлурги оттаярах хьахиннар дар. Объективни законаша дIадех уж гармонически пропорционально дегIаяхкар, берригача халкъа боахама хьашташ кхоачашдергдолаш.

Iаьржача металлургена бола теркам мелбаро дигар капитальни гIишлошъяра, керда мощносташ болх бе йолаялийтара планаш массаза а кхоачаш ца хиларга. Тоъам болаш йоакхо яцар сортамент шеръяраи продукце дикали производства эффективности айяраи. Листах дола болат, къаьстта электротехнически шийлакатании дир, проката дефицитни турбаш, метизаш хьаяр тIехьадисар машинаш ечеи гIишлош ечеи, машинашта эксплуатаци ечеи дукхагIа металлаш дIаахийтарах.

Уж дерригa кхоачамбоацараш дIадахарца гу тхона, аьлар нов. Казанеца, металлургически предприятей коллективаи министерстваи лоархIамегIарча декхарех цаI.

Директивай проекта тIа оттаьча халкъа боахам дегIабара темпаша дIадех Iаьржа металлаш хьадара лакхара темпаш хулийтилга. 1970 шера арахеца деза 94—97 миллион тонн чон, болат — 121—129 миллион тонн, прокат — 95—99 миллион тонни болата турбаш — 14 — 15 миллион тонни. Кердача пхе шера болх бе йолаялийта еза 13 домении пишк, 30 конвертер, 52 турбайи прокатнии стан, йоккха емкость йола 10 электросталеплавильни пишк, хIаьта аьшка рудана лаьрхIа 190 миллион тонн гаргга мощносташ.

Iаьржа металлурги дегIаяро дIадех йоккха капитальни вложенеш яр, белгалдоах оратора. Пхе шера тха министерства предприятешта 12 миллиард гаргга сом хьожаде лерхI, из дIадахача пхе шерарчул 68 процент дукхагIа да.

Капитальни вложенеех пайда эцилга айдар духьа лерхIаш да средстваш хьалъе йолаяьраш йистейоахачеи болх беш йола йоккха предприятеш: Череповецки, Магнитогорски, Нижне-Тагильски, Челябински, Ново-Липецки, Малхбузен СибарегIен, Криворожски, Азовсталь, Ильича цIерагI яр, Карагандински шеръечеи вIашагIтоха. Дикка капиталовложенеш гIоргъя Курски магнитни аномалеи, Казахстанеи, СибарегIени горнорудни предприятеш хьалъярга.

Iаьржа металлурги дегIаярах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш толамца кхоачашъяр, аьлар министра, дукхагIча даькъе тийша хургда, боахам лелабара экономически методий ларда тIа предприятей болх эргабаккхара темпаех. КПСС ЦК сентябрьски Пленумо оттадир мехка экономически дахара доал дарга кердача тайпара хьожилга. Уж решенеш кхоачашъеш Iаьржача металлурге министерства планированеи экономически стимулированеи кердача системага предприятеш яхара болх боаржабаьб.

— Пхе шера план дегIайоалаеча — йоах ВАСХНИЛ президента **П. П. Лобанова,** — тIа-тIа дукхагIа лоархIам болаш да Iилма. Iилма учрежденеш, Iилмахой, юрта боахама специалисташ гIерт мехка Iалама-экономически зонашка гIолла юрта боахам лелабара Iилман ларда тIа оттаяь система лоацача хана чакхъяккха. Юртбоахама продукци дукхагIа яккхар Iалашдергдола кердагIа, дукхагIа пайда лургбола рекомендацеш производствана ялар духьа тха академе шерду теоретически экспериментальнии тохкамаш делга.

ЧIоагIа, лакха интенсивни ялатий боахам вIашагIболларо торо хулийтаргъя хаоттама хьалаш мичча тайпара дале а хIара шера кхы тIа а шиъ—шиъ ах миллион пунт товарни ялат даккха. Декхар толаме кхоачашдара керттера хьал да лаьтта леладара культура массанахь а айяра, лаьттахи техникахи пайда нийса эцара, рациональни севооборoташ юкъекхахьара ларда тIа ялатa культурай хьувкъам лакхбар.

Нийса хургдацар ялата культурай хьувкъам лоха хилар, йоах Iилмахочо, духхьал минеральни удобренеш ца тоъари хаоттама хьалаш аьттув боацаш хилари бахьан долаш да аьлча. Боахам пайда дикагIа эцаш лелабе йиш хулийташ йола, Iилман ларда тIа вIаштIехьъяьха приемаш йолаш я хьалха латта опыти Iилмеи. Цхьабакъда, укх тIеххьарча ханнаьлца Iилмо яхар субъективно, дош ца хеташ леладаро цхьаццайола, кхоачамболлаш техка ца яьнна рекомендацеш эггара нийсагIа, юкъеяхьанза яргйоаца указанеш лархIарга кхоачавора, царех пайда баргбий е баргбений ца а хьожаш.

КПСС ЦК октябрьски мартовски Пленумаша овлангара дениз хийцар гIулакхаш. ХIанз — чIоагIагIа бIубенна болх бе яьнна Iилман учрежденеш, низ болаш а производствацара шоай бувзамаш чIоагIдеш а йоагIа.

ДIадаха шу чакхдоаллаши ер шу долалуши ши сесси яьй Академе Iаьржа доацача лаьтташка юртбоахама производство дегIайоалаяра а Казахстанеи Малхбузен СибарегIени целин...

МОСКВА. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гIа съезд.
СУРТА ТIА: 1903 шера дениз парте член вола А. Д. Блохин В. И. Ленинах ше веттаваларах шиена дагадоагIараш дувцаш ба съезда делегаташа.
Е. Кассина сурт. ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 9 апрель, 1966 шу.

КПСС XXIII-гӀа СЪЕЗД

ки лаьтташка юрта боахам айбара а хетаяь. Анализо хьахьеккхар, Ӏаьржа доацача лаьттай зоне хьайбаш леладелга дегӀадоаладара меттел, товарни ялат дукхагӀа даккхара а аьттув бола хьалаш хилар. Цига хӀара шера кхы тӀа а миллиард пунт гаргга ялат даккха йиш я.

Товарни ялат дӀахо дукхагӀа даккхара тӀа-тӀа совъюврГйолаш Ӏалъмате йоккхий торонаш я карадерзадаь даьннача целинни лаьттай районашка а. Цига керттерча лоархӀаме дар да толашагӀа йолча системах лаьтта кийчдар, кхаш лораде хьу йогӀар. йокъалцеи эррозецеи къовсам лоаттабара кхыдола гӀулакхаш чакхдахар. Цу районашка ялат дукхагӀа даккхара кердача системи технологеи лоархӀамегӀара доакъош да, йоах Ӏилмахочо боал кӀалтӀа ца боаккхаш лаьтта ахар, цӀена параш леладар, хӀаьта иштта дикагӀа йолча ханашка ялаташ дӀадер. Лаьтта леладара керда система цига экспериментальни опытни боахамашка техка а ше пайдана хилар хьахьекха а я.

Казахстана районашкеи Малхбузен СибарегӀен аренашкеи лаьтта леладара лардаш къаьстта яьнна хилар белгал а доаккхаш, нов. Лабанова йоах, хӀанз цу районашта эшшача боараме дикача машиний комплекс яларга хьежаш да гӀулакх.

Ялат дукхагӀа дахара доккхий кхоачамаш долаш я, йоах дӀахо оратора, кхы зонаш а, белгала аьлча, мехка оахаш долча дерригача лаьттаех 35 процент дӀалоацаш йола хьуний аренаш, Центральни Ӏаьржача лаьттай область, кхыяраш. Ӏалъмате йоккхий торонаш я хиш дехка лаьтташ леладеча районий а, эгара хьалха — дуга дувча районий.

Ӏилмахочо уйла тӀаерзаю ялата, белгтала аьлча, кӀин дикал лаккхьяр духьа лоаттабу къовсам чӀоагӀа лоархӀаме хилара, цо йоах, юрта боахамерча болхлоша хӀанз хӀара ихелагӀча дийнахьа хьийга къа доадий дӀадаккхаш йолча, юрта боахаме тӀайоалача хӀамашта зуламдерашцеи лазаращцеи къовсам лоаттабанза барг-бац.

Оаха кхетаду, йоах ший къамаьл чакхдоаллаш ВАСХНИЛ-а президента, юртбоахама Ӏилмана юкъера цӀенхашттара кхоачамбоацараш цӀендаь дӀадоахача новкъа хӀанз а хьалдарла гӀанаш мара даьха ца хилар а хӀанзчул тӀехьагӀа тха бе безаш дукха болх хилар а.

6-ча апреле Москве, съездий Кремлевски Двореце ший болх дӀахо беш я Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гӀа съезд.

Съездо ювц доклад — 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегӀабоалабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш.

Къамаьл де дош лу КПСС Краснодарски крайкома секретара **Г. С. Золотухина.** Кубане — колхозашкеи совхозашкеи, заводашкеи хьалъеш латтача гӀишлошкеи хьогтехь а хиннад доккха къамаьл кердача пятилетках, аьле хоам бу цо. Партийни собранешкеи конференцешкеи къахьегамхой собранешка баьхка хилар цхьа миллион гаргга саг. Цо хьахьокх ше визза вола мехка да хиларах йола советски сага уйла мел дегӀаенай.

Цхьан хана аграрни хинна Кубань хӀанз чӀоагӀа дегӀаенача промышленноста район а хинна дӀаэттай. Боккъалдар аьлча, газови, химически, шекара дараш санна дола промышленноста доакъош юхакердда хьадаьд. Ӏалъмате дукха Ӏаламани бедалеи торонаш дукха йолаш я край. Уж рузкъаш кердача пятилетка халкъа гӀулакх дара оттадарах латт декхар.

Нов. Золотухина хетачох, консервни, дулха, шурий, чхьагӀар деча промышленноста мощносташ лакхъе еза, продукташ чакхйоаха промышленность юрта дегӀайоалае езз. Кубана юрта районашка хӀанзехьа а йолаш я уж тайпа 400 совгӀа предприяти. Юрта кхачан предприятеш хьалъяро новкъостал дергда юртарча къахьегама ресурсех дикагӀа пайда эцара. Из проблема къоастае еза ха эттай, из къоастае а еза дикагӀча тайпара.

Мехка ялат, дулх, шура, баьца дараш, технически культураш, сомаш, комсаш йоахача эгтара а тӀехьярех цхьа район хила а киннай, хӀанз йолаш а юс Кубань. Семилетка шерашка кӀезиг-дукха дукхагӀа а яьхай, дукхагӀа а кийчъяьй юртбоахама продукташ.

Къаьстта чӀоагӀа дегӀабоагӀа юрта боахам Центральни Комитета мартовски Пленум хинначул тӀехьагӀа. ХӀанз санна дола рентабельни болх бара эша хьалаш цӀаккха а хиннадац колхозийи совхозийи. Цу торонех пайда а эцаш, дӀадахача шера дукхагӀа юртбоахама продукташ яьхар Кубана колхозашеи совхозашеи. 1965 шера колхозашка юккъера лаьрхӀача сага - денах къахьегарах 3 соми 60 кепиги делар. Ахархой материальни безамо чӀоагӀъю цар энтузиазм, дегӀайоалаю инициатива. Края партийни организацеша, берригача ахархошта хӀанз шоай низ тӀабахийтаб лаьтта леладара культура лакхъяра, аха йиш йолча Кубана лаьттан хӀара гектарах кхы а чӀоагӀагӀа пайда эцара. Кердача пхе шера планах къаьстта терко тӀайохийт мелиорацеией хий дилларан. Цу гӀулакхий къаьстта лоархӀам хилар кхета а деш, йоах оратора, дуга даккхара боккха теркам тӀабахийта беза вай. Вай мехка могаргда укх гаргарча шерашка баха вах цу продуктаца Ӏалашбе. Алхха ахьан Кубана торонаш я кердача пятилеткаx дуга кхоза дукхагӀа даккха, валовой лаьрхӀа шера из гулделга 450—500 эзар тоннага дӀакхоачаде. Съезда Директиваш тӀа кердача пхе шера планах хьдда белгалдаьхача бакъахьа хургдар дуган системехи дуга даккхарахи дола декхараш.

Юрта боахама чехкагӀа хиланза яргйоаца техника кхоачаргйолаш ресурсех дикагӀа пайда эцара чотах автотракторни промышленноста темпаш сихйича а бакъахьа я, йоах оратора.

— Шерагара шу массаза доал лакхлу вай социалистически культура, — йоах СССР культура министра **Е. А. Фурцевас.** — ТӀеххьарча шерий белгало а хинна дӀаэттай вежарашха долча халкъий къаман культураш вӀаши гаргга яхареи вӀаши йӀаьхий яреи процесс сихъялар. Цо лакхбу къахьегамхой бола искусствацара безам, беркате хоалу халкъа духовни вахаре.

Масала, дӀадахача шера театрашкеи концертни залашкеи 250 миллион саг хилар. Художникий — цар искусство езарий Берригсоюзни хьажаре хилар 200 эзар совгӀа саг. Художественни творчество езаеннача миллионаш болча наха шоай мукъа ха дӀахьу халкъа консерваторешкеи оперни студешкеи, балетни коллективашка, драматически труппашка, халкъа халхара ансамблешка.

Укх тӀеххьарча шерашка хьаьй дукха литературан искусстван произведенеш. Бакъда, лоархӀамболлаш дика, кӀоарга, вахара керттера явленеш хьахьокхаш йола произведенеш вайна хилар дезарга диллача кӀезигагӀа гучаювл, аьле белгалдоакх министра. Къаьстта кхоачам болаш дац бераштеи кхелетараштеи эша дика книжкаш, спектаклеш, кинокартинаш. Цхьаццайола произведенеш цӀенхаштара гӀалаташ долаш а я.

Вахара дукххача тайпарча явленешка диалектически хьажа ца харо цкъаза нийса доацаш, цхьан оагӀорахьара из хьахьокхача вуг. Укхазара хьахул цхьан саьнга валар: е дерригадика хул, цхьаккха халонаши конфликташи а йоацаш, е дерригаво хул, цхьа Ӏийнера оагӀонаш мара йоацаш, йоах ораторо, хӀанз а хьахул советски наьха вахар тӀагӀолла мара хьа на хьокхаш йола профессионально ледара дукха произведенеш.

Министро дӀахо дувц къахьегамхошта эстетически кхетам балар тоадара лоархӀамах. Кхетадеш ма дий, из духхьал хозалца сакъердара, искусства произведенеш кхетаяра тӀалига йиш йоацилга. Из айхха дувзаденна да къахьегамцара нийсса гӀулакх, сага лакха моральни куц хьахиларца. Вахаро дӀадех художественни гӀулакхаш промышленносте, гӀишлош хьалъеча, къахьегамхой вахаре дегӀадоаладелга. Советски сага гонахьа мел дар дика, хоза, кхом болаш хила деза. Из доагӀа баракъех, мебелах городаш хьалъярах а уж хозъяь тоаярах а. Нийса хургдар предприятешкеи городашкеи керттера художникаш хила йиш хилара дешага хьажар. Динза дардоаца хӀама а хинна дӀаэттад монументальни искусствана художникий, скульпторий, архитекторий низаш вӀашагӀтохилга. Къаьстта лоархӀам болаш да лергдоацаш хила бокъо яьккхача советски халкъеи цун ТӀема Низийи турпала гӀулакхаш цӀаккха лергдоацаш хьахьокхар.

Ше даьча къамаьла дикка дола дакъа нов. Фурцевас хетадир кердача пхе шера плана тӀара хьадоагӀача декхарех культура дегӀайоалаяра дешашта: городерчеи юртарчеи вахара боарамаш гаргадоаладара, городаи юртаи юкъера башхалонаш дӀаяхара. Цхьан пятилетках кхоачашдулургдац культура материальни база шерьяра дерригадешаш. Цулухьа цу гӀулакхашка дӀайохийтача средствах ма-могга дикагӀа пайда эца беза.

Ше къамаьл даь йоалаш оратора дувц делегаташта вай мехка доазол дехьара культурни бувзамаш шердаларах, халкъаша вӀаши кхетадара юкъе цар болча лоархӀамах.

— Парте халкъаца дувц бакъдолчун меттаца — вай дегӀадоагӀаш карагӀдаьннарех а халонех а, халкъаца цхьана увттаю кхоаненна йола планаш, — аьлар съезда трибунера Казахски ССР Министрий Совета председателa **М. Бейсебаева.** — ТӀех ца доаккхаш ала йиш я, пхе шера план оттаяр советски халкъа дукха хьаштдола а дулхах - цӀех дола а гӀулакх хинна дӀаэттад, аьнна.

Ораторо йийцар кердача пхе шера Казахстане хьалхашка оттача шерача перспективех. Республика халкъа боахам дегӀабоалабарга дӀаяхийта хьожаю дӀадахача пхе шера яхийтарел цкъаи ахаззеи дукхагӀа йола средстваш.

Сихъяьча темпашца дегӀайоагӀаргья республике бос болеи Ӏаьржеи металлурги, кӀора, мехкдаьтта, химически, машиностроительни, ейга, кхачан промышленность.

Оратора съезда дӀайовзийт Директивай проект ювцача хана Казахстана къахьегамхоша юкъейоалаяь эггара лоархӀам болашагӀа йола предложенеш. Къаьстта аьлча, Ермак—Экибастуз—Целиноград яха электропередачай линий Сарбае кхаччалца йӀаьхийча бакъахьа яр. Цо кхоачашдергдар кхы тӀа йола мощносташ болх бе а ца йолайолийташ бӀарчча промышленни район электричестваца Ӏалашъяра гӀулакх. Дикача доагорца баха нах а коммунально - бытовой учрежденеи хьашташ а толашагӀа Ӏалашде лерхӀаш гуччахьара хьабаккха йиш йола, кӀезига йокъ йоала миллиардни запасаш хула кӀор боалла Майкубенски бассейн караерзае йоланза яргйоацаш лерхӀ оратора.

Халкъа дукха эша товараш хьалу промышленность республике дӀа-юха нийсъяра хьакъе кхоачамбоацараш да, аьлар цо дӀахо. Уж дӀадаха леза: бедал хьайоалача моттигашта гаргаоза еза уж, юртарча моттигашка, зӀамигача а юкъерча а городашка хьалъе еза.

Кердача пхе шера планах йолча доклада тӀа нийса белгалдаьккхад Казахстана целинни лаьттаех пайда эцилга тоаде дезаш хилар, аьнна белгалдаьккхар оратора. йокъал оттарцеи лаьттана хулача михий эрозецеи къовсам лоаттабе, лаьтта деладареи хьайбай боахамеи Ӏилма ларда тӀа отталь система юкъе йоалае лерхӀ.

МОСКВА. Советски Союза Коммунистически парте XXIII-гӀа съезд.

СУРТА ТӀА: СКЮ ЦК Исполкома член СКЮ ЦК секретарь, СФРЮ А. Ранкович (юккъе латтар) Югославе коммунистий Союза делегаце членаш — СКЮ ЦК член, Хорвате коммунистий Союза ЦК секретарь С. Дабчевич-Кучари, СКЮ ЦК Исполкома член, Македоне коммунистий Союза ЦК политически секретарь К. Црвенковски съезда делегаташца. СССР летчикашца - космонавташца В. В. Николаева - Терешковайцеи, Ю. А. Гагаринцеи, А. Г. Николаевцеи съездий Кремлевски Двореце фойе.

А. Стужина сурт.
ТАСС фотохроника.

Республика юртбоахама производстве дуккха а дукхагӀа йола моттиг дӀалоацача совхозаша толамца болх барах тийша да дукххадар. Тханцига дукхагӀа деба деза дулх доаккха доахан, дикка дукхагӀа даккха деза устагӀан дулх, тха, каракульни цӀокаши жен бекхаши. Пятилетка чакхйоалаш жа 40 миллион устагӀага кхачийта лерхӀ.

Дикка чӀоагӀлургья юрта боахама материально - технически база. Пхе шера Казахски ССР-га кхача еза ши эзар гаргга трактор, бархӀ эзар совгӀа комбайн, хӀама ца эшшаш бӀаь эзар мухь кхухьа автомобиль, дуккха кхыйола техника. Тханцига хьалъергья йоккха тракторни завод.

Ше къамаьл даь чакхвоалаш нов. Бейсебаева аьлар, кердача пхе шера плана декхараш боккъалдар аьлча Ӏалъмате доккхий да. Уж декхараш кхоачашдара боккха низ тӀабахийта безарга вай. КПСС ЦК октябрьски цул тӀехьагӀареи Пленумаш хинначул тӀехьагӀа болх хьинарегӀа бу партийни, советски, боахама организацеша, берригача къахьегамхоша, халкъбоахама планаш кхоачашъяра а тӀеххоачашъяра а эша дика хьалаш хьахиннад.

КПСС Белгородски обкома хьалхарча секретара **Н. Ф. Васильева** белгалдоаккх, КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тӀехьагӀа шу мара даьннадац, аьле, бакъда хӀанзехьа а ала йиш я: цун решенеша дикка влияни яьй, тӀехьа тӀайоагӀача хана ерг а я мехка юрта боахам дегӀабоалабара.

Производства эффективность лакхъяра йола йоккха резерв я цунна специализаци яр, къахьегам общественно бекъилга дӀахо кӀоаргдар. Белгородски областа колхозашеи совхозашеи цхьайола опыт Ӏоаьай цу хьакъе. Оаха белгалдаьча гӀулакхаш тӀа оттадаь да, йоах оратора, колхозашеи совхозашеи специализаци яр, цо йиш хулийтаргья укх шеррехь а дикка дукхагӀа ялат, технически культураш, дулх, шура, фуаш, тха даккха. Областа ерригача колхозашта оттаяь дулх даккхареи фуаш гулдареи пхе шера план йизза кхоачашъергья 39 специализированни болча боахамо.

Шекар доаккхача заводашта юхе ядача юртбоахама артелашка колхозий юкъарча гӀишлошъяра организацеша хьалъяьй жомах доахан кхоаба производственни комплексаш. Дорстадаь пачхьалкхенна дӀаденнад 83 эзар бежан. Царех диъ даькъах кхо дакъа геттара тоаденна хиннад. Дийнахь - бус юккъера тӀакхета дулх 700 грамм хул, продукце центнерага дӀабола къахьегам сага кхаь денал кӀезигагӀа ба, тӀакхетача центнерага шийга дӀадодар—52 соми 36 кепиги. Доахан дорстаду уж комплексаш хьаярга дӀалахар 7, 2 миллион сом, хӀаьта 15 бетта царех баьнна пайда хилар 7,6 миллион сом.

Сихъяь специализаци еш латт хьакхий дулх даккхара нйс колхози фуаш гулдара а коа тӀарча оалхазарий дулх даккхара а итт колхози хьаяра. ХӀанзехьа йорстае чуоттаяьй 80 эзар хьакха. Хьалхара дика толамаш даьхад. Специализаци ялехьа хьакхий дулх доаккхилга зе хулаш гӀулакх лар, хӀаьта хӀанз цунах пайда боала дакъа хиннад.

ХӀанз, пачхахьалкхено юрта боахамга Ӏалъмате дукха средстваш дӀаухийтача хана, чӀоагӀа лоархӀаме да колхозаши совхозаши индустриально эргаьха тоаяра, цар технически, технологически, экономически база комплексни дегӀайоалаяра царех пайда эцилга. Из дича мара укх гаргарга хана боккха пайда шоаех хьабаргбац царех.

Специализированни йолча колхозий хӀанз дукха да кхоачамбоацараш. Цхьабакъда, хьалхара даьхача толамаша гӀадвуг, тхо чӀоагӀа тешаш да специализаци юртбоахама производство промышленни ларда тӀа эрганьккха тоаяра керттера никъ хиларах. Укх гаргарча хана хьае йолае еза хьайбай доккхийча боахамашта эша машиний системаш. Шоашта эша оборудовани е промышленностага заказ дала йиш йолаш хила еза уж, хӀаьта уж заказаш ханнахьа кхоачашде а деза. Иштта латт промышленни предприятеш хьалъяра гӀулакх. Иштта хила деза юрта боахаме а!

Ший къамаьла тӀеххьара дакъа нов. Васильева хетаду Курски аномали караерзаяра дешашта. Укхаза эггара экономически пайданегӀа а металлургически мах болашагӀа а да кӀоарга доахка рудаш. Яковлевски лаьттан кӀалхара рудник яр бакъахьа хилар дӀахьекха да. Кийчо яра балхашка хӀанзехьа а дикка рузкъа дӀадахийтар, цхьабакъда хӀанз балхаш соцадаь латт. Иштта йола решени нийса йоацаш лерхӀ оаха, йоах делегата. Из рудник хьалъяра укх пхе шера ассигновани къоастайича бакъахьа я.

Лоацца перерыв хинначул тӀехьагӀа председателал деш ва **П. М. Машеров.** Цо къамаьл де дош лу СССР Министрий Совета Председателa заместителa, ССР Союза Госплана председателa **Н. К. Байбаковна.**

ТӀом хинначул тӀехьагӀарча хана вай экономико Ӏалъмате боккха гӀа дӀахьалхашка баьккхаб, аьлар оратора. Цхьабакъда, толамаш дикка тӀех хургдар, нагахь санна укх тӀеххьарча шерашка общественни производства эффективность лохъяь ецаре. Цу явлене бахьанашта анализ йир КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумашка. Кердача пхе шера плана Директивай проект хьайоагӀа ерригача общественни производства эффективность лакхъянза ярг ца хилара тӀара. Къама доход лакхъяра темпаш шеко йоацаш лакхагӀа хургья, нагахь санна вай социалистически строя Ӏалъмате йоккхийча торонех бизза пайда эце.

Пхе шера план оттаеча хана дӀахо а гучаяха еза халкъа боахам дегӀабоалабара резерваш. Из да, эггара хьалха, мехка керттерча фондех пайда эцилга тоадар, фондех хьадоалар лакхдар.

Керда пятилетка чакхъяла еза, йоах Госплана председателa, продукце дикал мамогга лакхъяра къовсама девизах. Укхаза а я Ӏалъмате йоккхий резерваш. Царех нийса пайда эцара хьокхаме йоалае мегаргья авиационни промышленность, цига укх тӀеххьарча кхаь-диъ шера дикка, лакхдаьд машинаши агрегаташи тешшаме болх бергболаш хилар.

Бехктокхаме декхараш латт экономически Ӏилманеи планови органаштеи хьалхашка, цар лоархӀам хӀанз дикка лакхбеннаб. Экономически Ӏилма хадданза дувза деза планироване практикаца. Ӏилма тохкама результаташа фу де деза яхача хаттара меттел, мишта де деза яхача хаттара а жоп луш хила еза. Планови боахамеи организацеша, шоай аргӀана, хьакхашта планироване практикана юкъейоалае еза Ӏилма ларде оттаяь йола экономистий рекомендацеш. Къаьстта лоархӀам болаш да электронно - вычислительни машинех шерра пайда эцилга тоадаь вӀаштӀехьдаккхар. Ӏилмай Академе СССР Госпланаца цхьана уттадича бакъахьа хургда экономика даькъе Ӏилма тохкамаш лара координаце хьакъера лаьрххӀа дола гӀулакхаш.

СССР Госплана, йоах дӀахо нов. Байбакова, ший терко тӀайохийт хӀанз общественни производствера халкъбоахамеи отраслевии пропорцеш эргаяьха тоаяра, межотраслевии кооперированни шеръяра, производительни низаш дӀа - юха нийсделга тоадара. Халкъа боахама массайолча звеношка планироване болхлой декхарийла ба пачхахьалкхен хьашташ лорадеш хила, ведомственнии моттигереи тенденцеш юхатоха.

Укх тӀеххьарча ханнаьца планированех пхе шера йола контрольни цифраш оттаярга кхоачайора, хӀаьта шерашта екъа а екъацар, предприятешка дӀа а кхачийтацар. Планироване керттера форма хӀара шера йоагӀа хьдла йола заданеш йола пхе шера планаш, вай нормативни боахаме йоагӀаш йола порядок оттае еза. ХӀанз йолаш йола нормаш йӀаьххача хана керда ца йоахаш а я, производства баьккхача технически боарамах магоагӀара а яц.

Нов. Байбакова къаьстта белгалдоах лохера дена лакхе кхаччалца планови дисциплина чӀоагӀъяр лоархӀаме хилар. Предприятеш хьалъярга дӀабодача маьха нийса лоархӀам барах бола проектнии боахамеи организацеи бехктокхам тӀеххьарча хана чӀоагӀа лохбеннаб. Из иштта хиларах дӀадолалуча хана планах оттабаь сметни мах лакхлуш моттигаш касткаста хул. Иштта, энергетикаи электрификацеи министерства 1962 шера проект оттаяьяр Нарын яхача хи тӀа 121 миллион сом мах бола Токтогульски гидроузел хьалъе. ХӀаьта хӀанз министерства предложени йоалаяьй цу объекта сметни мах диазза гаргга лакхбе аьнна. Уж тайпа масалаш, халахете а, цаӀ-шиъ хинна Ӏац. Тохкам бича гучадаьннад 1966 шера плана юкъейихьача 257 гӀишлон сметни мах дӀадахача шераца нийсбича 25 процент лакхбенналга, цар проектни мощность лакхъенна епе а.

Из тайпа хьал оттара бахьан да, йоах нов. Байбакова, чӀоагӀъяра проекташ хьателача наха гӀишло хьалъяра эша средстваши бокъои чехкагӀа дӀаэцар духьа, долаш дола хьал бокъонца хьадувцари гӀулакх хоале гӀертари. Динза дардац махулла сихагӀа уж кхоачамбоацараш дӀадоахилга.

Цул тӀехьагӀа съездага моаршал делар доазол дехьарча коммунистически партей викалаша. БӀайхача безамцеи дег тӀареи тӀаэц уж делегаташа, дерригача мехкий къахьегамхошца вай барт хилар, пролетарски интернационализмана вай мутӀахьа хилар дӀа а хьокхаш.

— Социалистически лагерген дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламгеи, йоах Австре Коммунистически парте ЦК Политбюро член секретари волча **Фридль Фюрнберга,** машари социальни прогресси бахьан лоаттабеча къовсаме йизза ший роль лелалургъяц нагахьа санна империализманеи монополистически капиталаи духьала шоай леладераш цар цхьа барт а болаш ца леладой. Вьетнамски халкъ хьаллацар — дерригача дунен тӀа машар бахьан къовсам лоаттабар.

Юкъарчал доацаш тха мехка лоалахо, йоах дӀахо оратора, Малхбузен Германи я. Цох, съезде ма аллараь, реваншистски уйлаш кхехкаю тӀема кхерама кхуврч хулаш латт.

Австри цкъа хиннай Германски империализма жертва. ХӀанз а тха мехка ший лоӀам хиларан нейтралитетаи кхерам тӀатувсаш я Малхбузен-германски империализм. Австрена бола кхерам лоархӀамболлаш дегӀабера дукха ха йоацаш хиннача хоржамашка австрийски халкъа партена— доккхача капитала партена — парламентера дукхагӀа йола моттигаш яха мегачул тӀехьагӀа.

Социалистически парти цу хоржамашка ийшар. Цун бахьанаш да, массаза а австрийски халкъа парте реакционни кулгалхоша яхар деш а царех лоархӀа ца беш а хиннача кулгалхой политика чӀоагӀеи леррагӀеи ца хинналга.

Тха мехка керда кхерам тӀаотта мегаш долча хьале, цӀаккха а ца хиннача бесса дерригa демократически фашисташта духьалареи низаш кхотаданза даргдац.

Дунен халкъашта юкъера коммунистически болам, къамий-кортамукъален болам, машар бахьан лоаттабу къовсам чӀоагӀбара, халкъашта дукхалара, ший эггара бӀехагӀа йола оагӀув Вьетнаме хьахьокхача американски империализма агресси чакх ца ялийтар духьа къовсам лоаттабеча дерригача низий цхьоагӀо чӀоагӀъяра боккха лоархӀам болаш лерхӀ тха парте XXIII-гӀа съезд, — аьлар Сирийски коммунистически парте ЦК Политбюро члена **Захир Абдель Самада.**

Ший опыто, къамий-кортамукъален болама опыто, дунен тӀара событеш дегӀаяхкара опытр тха парти тешаяьй моллагӀча кортамукъален болама Советски Союзаца, сийлахь-воккхача Ленина партена бокъонца доттагӀал хилара ларда тӀа мара дӀахьалха баха а толам баккха а йиш хург ца хиларах.

Тха халкъо, цун прогрессивни низаша къовсам лоаттабар бахьан ала, социалистически идеяша влияни яр бахьан долаш прогрессивни социально-экономически политически хувцамаш даьд Сире. Вахара ший опыто прогрессивни уйлаш йола дуккха а нах тешабаьб цхьана къахьегара тӀахьехаш сийрийски коммуниста́ша деш дола кхайкарал тха мохк объективно дегӀабаро дӀадехачунца доагӀаш хилар. ТӀеххьарча хана коммуниста́штеи аьрдехьарча баасисташтеи юкъе дегӀадоаладеннача цхьана къахьегара кӀезиг-дукха влияни яьй март болалуш Сире вӀашагӀъеллача правительства составана. Тха парте правительстве дакъа лоац халкъа карагӀдаьннарийи прогрессивни хувцамийи толам хилийтараи уж кӀоаргдараи гӀо дар духьа.

— Ленина парте укх лакхехьарча форуме абсолютно дукхагӀча вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей викалаш хиларо, — аьлар Эквадора Коммунистически парте делегацена керте латтача **Антонио Рамиреса,** — белгалбоаккх цун боккха лоархӀам. Цуица цхьана дунен дерригача доакъой коммунистий представительни делегацеш хиларо хьагойт укх кхохкам латтача хана шоай бехктокхам марксистско - ленински партешта мел чӀоагӀа бовз.

КПСС-га я дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама генеральни никъ лелабара а дегӀабоалабара а авангардни роль. 1957-а 1960-и шерашка Московски совещанеша оттабаь из генеральни никъ шоаш хьаллоацилга бакъду Эквадора коммуниста́ша, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам моллагӀча тайпара вӀашагӀбаккха гӀертар хоадамболлаш харцлу.

Укх Ӏалъмате лоархӀамерча съезде тха делегаци йизза раьза я пролетарски интернационализм антисоветски уйлашца тарлургъяц яхача деша. Оаха лерхӀ, кхыча партей гӀулакхашта юкъе гӀертар, цар шоай лоӀам хилара тӀагӀертилга пролетарски интернационализмаца ца тарлуш.

Тха мехкара тӀема диктатура ежар халкъаш тӀатаӀарах. ХӀанз тха мехка хьалхашка отт нах тоӀабаь боахкабарах, къелахи культура ца хиларахи дӀахо мукъабахара къовсам лоаттабара декхар. Тахан бахача нахах 40 процент дешар ца ховш, 50 процент кога тӀа бувха гӀирс боацаш ма бий. Ӏодеш долча хӀара эзар берах бӀаьнел тӀех ла хьалхарча шера. Янке монополеша тха даьхе йовх, хӀаьта банана, кофе, какао, маьхаш шоаш увттаду, уж продукташ хьаераш бахарах бохабеш. 1965 шера алхха Эквадорера яьча бананий экспортах монополешка кхаьча цӀена пайда 55 миллион доллар ба.

Тха халкъо дӀахо къовсам лоаттабергба эквадорски революце империалисташта духьалара, феодалашта духьалара демократически гӀулакхаш чакхдоахаргдола патриотически халкъ-демократически правительство хьаяра.

— Коммуниста́ша баь ца Ӏеш, дерригача мехкашкарча прогрессивни наха а боккха мах бу, — йоах Великобритане Коммунистически парте Генеральни секретара **Джон Голлана,** — Советски Союзо машар бахьан лоаттабеча къовсамеи, хӀаьта иштта дерригача дунен тӀара къамаш кортамукъа дахара гӀулакха цо деча новкъосталеи.

ДӀадахача шера дена Ингле чехка дегӀабоагӀа США Вьетнаме лелабеча ахьдолча агрессивни тӀема духьалара халкъа болам. Тайп-тайпара политически уйлаш йола нах чубоагӀаш йола 200 гаргга комитет я городашка болх беш. Уж вӀашагӀтох американски агрессена духьала баларо.

Оаха тхоай къовсам мелбергба Вьетнама тӀа американски бомбаш ца мегаш совцалца, американски эскараш аралаххалца, герз арадаккхалца, базаш дӀаяххалца, кхы мехкаш юкъе а ца гӀерташ машара хьале вьетнамски халкъана шийх хургдар ше къоастаде торо ялалца.

ТӀеххьарча хана Ингле иштта дегӀаяьхкай кӀезигагӀа болча кӀайбарчша доал дара духьала Родезе лоаттабу къовсам хьаллацара уйлаш, апартеида духьала даьннача Къулбехьен Африка халкъаца цхьана хилара уйлаш.

Тха правительство НАТО-на юкъе хилара духьалареи, малхбузен немцашта ядерни кнопка тӀа пӀелг лоаттабе торо яла лерхӀача планашта духьалареи выступленеш дукхагӀа хул.

ТӀеххьара парламентски хоржамаш долаш консерватораш чӀоагӀа ийшар, хӀаьта лейбористашкахьа лоархӀам боллаш дукхагӀа хилар. Аьрдехьарча низаша лоаттабу къовсам хьалха цӀаккха а ца хиннача тайпара боккха лоархӀам болаш ба.

ТӀеххьарча шерашка гучадаьннад, белгалдоах Джон Голлана, империализма агрессивни акцеш хьаллоацаш йолча керттерча факторех цаӀ дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама юкъе цхьоагӀо ца хилар долга.

Империализмана духьала эггара хьалха Вьетнама турпалера халкъ хьаллацара лоаттабеча къовсаме берригa коммунисташ цхьа барт болаш хиларо дикка аттача доаккхаргда вай декхараш кхоачашделга. По торолургья бокъонца, дерригa чулоацаргдола коммунистически партей дунен халкъашта юкъера совещани е хьалаш оттае.

— Тхона, перуански коммуниста́шта, — йоах Перуански коммунистически парте ЦК Генеральни секретара **Рауль Акоста,** — къаьстта дика холу Советски Ӏаьлал латтача шерашка шун халкъага мел фу кхаьчад, цун мах булу. Тхо даькхад ах феодальни дукъ (иго), капиталистически эксплуатаци, империалистически къиза Ӏоткъам хӀанз а тӀалаттача мехкара. Тха мехка хӀанз а даьржа да низах нах чулоаттабелга, низах къахьегийталга, дукхха а нах болх боацаш хилар, къел, лазараш, бокъо ца хилар.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийта ладувгӀ делегаташеи хьаьшашеи Перу революционни низаш дегӀадахкарах, партизанаша леладеча майрача гӀулакхех оратора дувцачунга.

Укх лакхарча трибуна тӀара хоам бича бакъахьа хет тхона, социалистически мехкашка а ваха юха мел венача духьала судебни гӀулакх гӀоттадолда аьнна цукха ха йоацаш Перу закон тӀайийца хиларах.

Чоалханерча хьалашка къовсам дӀахо хьу тха парте, нахацара ший бувзам лоаттабу, цар хьашташ леррах лораду.

Ленина тӀехьенга укх съезда дувца йиш я тха, гаьннара хьаахийтача раскольникий группаца тхой мехка оахош толамца къовсам лоаттабаь хилар. Уж гӀийртар тха парти йохае, кӀезига членаш бале а бӀаьхий опекунаш бола «Перу Коммунистически парти», яхар хьае гӀийртар уж. Тахан цар группа кхаь фракцена екъаенна я. Перуански коммунистически парти къовсам лоаттабеш я 1957 шерарча Декларацеи 1960 шерарча Заявленеи принципай ларда тӀа дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагӀо бахьан. Советски Союза Коммунистически партех тха партена гу коммунистий цхьоагӀо бахьан лоаттабеча къовсама хьакъал долеи чӀоагӀеи, сабареи йола байрах дӀахьор.

Съезда ӀуйрийнаРа заседани йистейоал.

МОСКВА, 7 апрель. (ТАСС). Тахан **Б. Н. Пономарева** председателал а деш хьайийлача съезда Ӏуйрийнарча заседане дӀахо а йийцар 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегӀаахара пхе шера планах йола Директиваш.

Делегаташа шоаш деча къамаьлашка къаьстта йола уйла тӀаухийт общественни производстван капитальни вложенеи эффективность лакхъяра хьакъехьарча эггара лоархӀамегӀча проблемана. Цо ший аргӀанна лерхӀаш да Ӏилма-технически прогресс сихъелга, къахьегама овсарле нонагӀа динамичнегӀа дегӀакхувлилга, продукце дикал лакхъелга, производственни фондех дикагӀа пайда ийбелга.

Ораторша деча къамаьлашка дукха я къоастамболлаш йола предложенеш. КПСС Марийски обкома секретара **П. В. Ураева,** масала, съезда уйла тӀаерзайир хӀанз а бокъонца индустриальни хьакъехьа дегӀаяхканза йолча кагийча городий къахьегама ресурсех дикагӀа пайда ийбанза барг ца хилара. Хьалхарча аргӀанца, йоах оратора, цу тайпарча нах бахача пунктташка хьалъянза яргьяц керда предприятеш.

Узбекски ССР Министрий Совета председателa **Р. Курбанова** ше къамаьл деш аьлар, Узбекистана делегаце, чӀоагӀа раьза а йолаш, дизза хьаллоац А. Н. Косыгина доклада тӀа дувца кердача пятилетка экономически, политически, социальни декхараш, аьнна.

Оратора белгалдаьккхар Директивай проект биззача боараме парте ленински къамий политика чулоацамга хьежжа йолга, цо, общественни хьашташ ерригача союзни республикай хьашташца тар а долийташ, халкъа боахам комплексно дегӀакхувлари цунна специализаци яри Ӏалашделга.

Нов. Курбанова дӀахо дувц Узбекистана Ӏалама рузкъаех — Ӏалама газах, дошох, кӀорах, каолинах, хӀаьта иштта Аму-Дарья хих лаьгташка хий дехкареи энергетикаи гӀулакхашта эшараштa биззагӀа пайда ийбанза барг ца хилар.

СССР газовой промышленноста министра **А. К. Кортунова** ше даьча къамаьла юкъейоалайир мехка доагора-энергетически баланса юкъе газо дӀалоаца дакъа хӀара шу массаза дала мишта лакхлу хойташ йола шоашта теркам тӀабола даннеш. Алхха цхьан Москвас «сийна ала бола доагор» доагаду итт шу хьалха берригача мехка доаккхаш хинначул дукхагӀа.

Газ йоагаяро, белгалдоах министра, Ӏалъмате йоккха экономически эффект лу, хӀана аьлча воих тайпаех долча доагорга бодачул массехазза кӀезигагӀа мах бода газага. Цунах пайда ийбеш хилча условни доагора хӀара тоннах 10—12 сом кхолу.

ХӀанз мехка бытовой гӀулакхашта газах пайда ийбу 50 миллион гаргга болча наха.

Оратора хьахойт газ йоаллача моттигашкареи газа магистралашкареи гаьна ялача нах бахача пунктташка газ хилийтара кхачъяьча газах шерра пайда ийбе болабенна хилар.

Укх пхе шера чухь йоаккхаргья триллион кубометр гаргга газ — Советски Ӏаьлал латтача дерригача шерашка яьккхачул цкъаи ахаззеи дукхагӀа.

Макеевски металлургически комбината сталевара **В. В. Хлевнос** къамаьл даьчул тӀехьагӀа съездо тӀаэц 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегӀаахара пхе шера планах йолча Директивай хьакъехьарча докладах йола пренеш сацийтарах йола решени.

Дош хаддаш дола къамаьл лу делегаташа а хьаьшаша а безаме тӀаийцача **А. Н. Косыгина.**

Сайрийнарча заседане съезд йолаелар дувца оттаяьча дешай дӀахора пункт — парте Центральни органаш харжара дош дувца.

(ТАСС).

«Орджоникидзетрансстрой» треста чуйоагIача № 131 йолча гIишлой-монтажни поезда коллективо дика къахьегама толамаш доах укх шера. Цига хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я мастер Куликов Юрий керте латтача участка коллектив. Дикача къахьегама толамашца накъа ера хьамсарча парте съезда. Квартала план ханал хьалха кхоачашйир, хIьта март бетта план 20-ча числах кхоачашйир цо. Укх бетта кхы а дикагIа къахьегаш ба гIишлошъераш. Хьинаре къахьег нн. Умалатова, Чабана, Джохадзе, Глебова, кхычар. Шоай толамаш цар хетаду КПСС XXIII-ча съезда.

Сурта тIа: маляр Чабан Лидия басар хьакха мара ца дезаш кораш кийчдеш я.

И. Плиева сурт.

ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА БАХИЙТА КАНДИДАТАШ ОТТАБАР

Республике доладеннад участкай хоржамий комиссешка ахийта кандидаташ увттабелга. Дуккхача собранешка предприятей, гIишлоний, транспорта, колхозий, совхозий, учрежденей коллективаша хоржамий комиссешка ахийта увттабу эггара дикагIа бола шоай викалаш.

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлошеи гIулакхерча нахеи массава раьза а волаш участка хоржамий комиссе бахийта оттабаьб: товарни оператор Елена Леонтьевна Сызова, оператора гIонча Валентина Афанасьевна Юхно, къахьегама отдела инженер Алла Григорьевна Бондарь.

Грозненски шурий совхоза къахьегамхоша хоржамий комиссена юкъебахийта могабаьб: шофер Басханов Сайт-Iаьла, бухгалтер Александр Ильич Рыкалов, совхоза шоллагIча отделене механик Иван Васильевич Слепченко.

«Красный молот» яхача завода коллективо участкай хоржамий комиссешка бахийта цIераш яьхай: кузнечно-прессовий цеха нагревальщика Абазатова ХIарона, чугуно-литейни цеха формовщика Виктор Григорьевич Бушина, цу цеха гIонна йолча болхлочун Мусаева Ахьмада Иситай, кхыболча производства хьалха латтарий.

ХIАРА МИНУТАХ ПАЙДА ЭЦ

Наькъаш дехкачеи тоадечеи машинех биза пайда эцача, къахьегама овсарле лакхъеча, хьадеча балхашка дIабода мах лохбеча дика дакъа лоац йоккха опыт йолча производства новаторашта.

Производства новатори Нохч-ГIалгIай наькъий управлене коллективерча механизатораша сий деш болхлой ва бульдозерист Саламов Нукман. Лакха къахьегама толамаш дахарах вовз из вай республикерча тIо-наькъаш дехкараштa.

ЗIамига волча хана езаелар цунна техника. 1950-ча шера, ший дийтта шу даьннача хана, Iомайир С—80 яха трактор. Лоаццача хана дика караерзайир цо трактористa говзал.

Цох кхоачамбаь Iанзар Н. Саламов. 1954-ча шера бульдозериста курсаш йоах цо. Цу хана денз С-100 яхача бульдозерца па хаддаш болх беш хьавоагIа из. 1965-ча шера наькъаш дехкача механизаторалла балха вера Нукман. Денгара денга ший хьинар совдоахаш, новкъосташта хьокхам телаш лоаман даьгIенашка наькъаш дехкача болх беш ва нов. Саламов.

Цун бульдозер даим дикача хьала тIа хул. ЦаI ах норма кхоачашъю цо дийнахь. Ха а ховш Нукмана ший болх вIаштIехьбаккхар да из. Укх шера январь бетта денз Рошнечу-ГоланчIож бода никъ буллача смена норма 1,5—2 кхоачашъеш болх беш ва. Цо кхоачацду балхаш дикалга диллача белггала хул цун новкъосташа даьрашта юкъе.

Мишта вIаштIехьа доал, хьа ишта лакха къахьегама толамаш даха, аьнна хьаттача Нукмана аьлар: толамий къайле болх нийса вIаштIехьбаккхарах, бульдозера хан-ханнахьа даьтта хьакхарах, из цIена лелаярах латт. Из цо кхоачаш а ду. Болх дIаболабалехьа даьтта хьекха кийчъю бульдозер. Цудухьа нормах 4500 сахьата капитальни ремонт ца еш болх байта безача 8600 сахьата болх байтаб цо цунга.

Дика пайда эц нов. Саламова хIара балха денах, сахьатах, минутах. ТIо-наькъаш дехкараштa юкъе эггара хьалха яьккхар цо коммунистически къахьегама ударник яха цIи РСФСР тIо-наькъийи автомобильни транспортеи министерства «Социалистически яхьа отличник» яха значок еннай цунна, хIаьта РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо дIадахача шера декабрь бетта Сийлен грамота а елар Нукмана.

У. ГАГИЕВ.

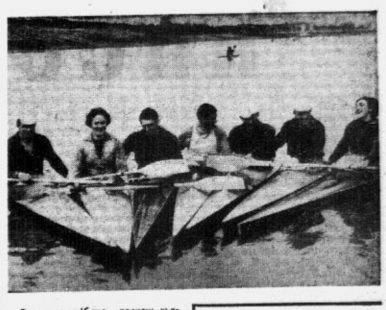

Росса дикагIбола пескаш хьекхараш учебни тренировкаш е гулбенна Грозне. Хи тIа гIолла байдаркаши каноэши лехкаш ба уж. Из спорта тайпа эггара хьалха грозненцашта бIаргагуш да. Денденна дукха нах хул Грозненски «форда» йисте гулбенна. Пескаш хьекхараштa юкъе ба дунени Европеи шозза чемпионка, 1965-ча шера СССР-а чемпионка Грузинцева Нина (г. Новгород), 1965-ча шера СССР-а чемпион, спорта мастер А. Иголгин (г. Псков), Ростовера, Калининера, Горькера, Свердловскера баьхка спортсменаш. Дика хьокхамаш гойтар цар массане а.

СУРТА ТIА: Грозне хьаьший — пескаш хьекхарий группа.

О. НИКОЛАЕВА сурт.

СКВАЖИНАШТА КАПИТАЛЬНИ РЕМОНТ ЯРА ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

Мехкдаьтта-газовой промышленноста Нохч-ГIалгIай Iилман-техническе общества областной правлене соцам а баь, гор. Баку командировке бахийтабар республика мехкдаьтта управленей специалисташ.

Уж дух тIа биилар къьнагIа йолча мехкдаьтта районерча скважинашта капитальни ремонт яра хьала а техника а. Уж бахийтабар: скважинашта капитальни ремонт еча предприятей организационни структура, хьалувцара инструмента керда тайпаш, изоляционни балхий, обсадни колоннаш хьалъяхара, гIомара пробкаш цIенъяра, шоллагIа стволаш чуувттаяра, и. кх. дI. методаш йовза.

«Азнефта» скважинашта капитальни ремонт еш 230 бригада я. Мехкдаьтта промыслай управленей цхьан «Азморнефть» яхача объединенеи юкъе йолхаш я уж. ХIара мехкдаьтта промыслай управленена юкъе я скважинашта капитальни ремонт ю цхьаьца цех. Шера керте 2500 гаргга йолча скважинашта ремонташ ю капитальни ремонт еча бригадаша.

26 бакински комиссара цIерахчеи «Кировнефть» яхачеи мехкдаьтта промыслай управленей скважинашта капитальни ремонт еча цехашка а ухаш, къоастамболлаш цар балха дух тIа диилар тхо.

26 бакински комиссара цIерахча мехкдаьтта промыслай управлене скважинашта капитальни ремонт еча цехе я скважинашта капитальни ремонт ю 32 бригада, царех ялхне шоллагIа стволаш чуувтаяра балхаш ду, ши бригада кийчонаш еш я, цаI монтажни бригада я. Шера керте 450 скважинана капитальни ремонташ яьй цеха бригадаша, уж скважинаш юккъера лаьрхIача 900 метр кIоаргал долаш хиннай. ШоллагIа ствол чуувттаеча ялх бригада шера керте 27 ремонт яьй.

Скважинашта капитальни ремонт еча бригадай балха эргала башхало я бригада ремонт яьчул тIехьагIа скважинаш караерзаеш ца хулилга. Промыслага дIалу гермитични скважина, хIаьта эксплуатационни колоннача перфораци яра, скважина караерзаяра а тахкара а парти тIахьех промыслас. Цу тайпарча хьало капитальни ремонт ю бригадаш юххера а хьахуларашца вешта аьлча, мехкдаьтта тIаахарца хьаштдолаш хилийтац, уж хулийт ремонта балхий къаьсткъаьста тайпаш чакхдахарца хьашт долаш. Масала, уж хул авари дIаяккхарца е тIаухаш мехкдаьтта долца изоляционни балхаш дарца.

«Азнефта» предприятешка шерра леладу скважина шоллагIа ствол чуувттаяр. Лакхехьа маллара, капитальни ремонта хIара цехе духхьала шоллагIа стволаш чуувттаяра лаьрхIа 4—6 бригада я. Металлически забойи чоалханера авареши йолча скважинашка уж юхаметтаоттаяра-ремонтни балхаш дац, цу скважинашка искусственни забоил лакхехьа эксплуатационни колонцке кор а даьккхе, скважина кердача ствола бурув тох. ШоллагIча ствола бурув тохилга фрезеровани яра е чоалханера авари дIаяккхара балхел дикка дарегIагIа да. ШоллагIча ствола бурув тохара установка кийчъяргеи хьалъяргеи юккъера лаьрхIача 20 ди дода. Керда ствол чуоттаяра, цунна бурув тохара, из кийчъяра балхаш юккъера лаьрхIача 80 денна дIаьхлу.

ШоллагIа ствол чуоттаярца дувзаденна долча дерригача дешай хьакъехьа геттара дика хьехамаш тийлар тхона «Кировнефта» мехкдаьтта промыслай управлене скважинашта капитальни ремонт еча цехо. Цунна кулгалдеш ва эггара къьнагIара мехкдаьттахо, рационализатор, изобретатель вола Сергей Васильевич Авилов.

Укхаза тхона яйзар Авилова вIаштIехьъяьккха заливочни пакера керда конструкци а. Из шерра юкъейихьа лелае йиш йолаш я вай хьалашка «Грознефта» скважинашта ремонт еча.

«Азнефта» скважинашта капитальни ремонт еча бригадай балха ший тайпара йола башхало я цар скважинашка хулаш йола гIомара пробкаш дIаяхара балхаш вIалла дера ца хилар. Уж балхаш ду лаьтта кIалхарча ремонта бригадаша. Цхьабакъда, из тайна балхаш дара а лаьрхIа йола приспособлени вIаштIехьъяьккхай «Кировнефта» мехкдаьтта промыслай управлене скважинашта капитальни ремонт еча цехе. Цунца скважинаш юл мермог а резинова шланг а йоацаш, алхха скважина юхьера из юла головка мара а йоацаш. Насосно-конгрессорни турбашца скважина чуйохийт юлаш йола ПУ-1 яха устройство, хIаьта юла коачал турбаел нишкехьа тIа теIаю. Коачал юлаш йолча устройства чу гIолла турбаел нишкахьара насосно-компрессорни турбашка ух, забой духхьала юла а юлаш. Юлаш йолча коачала лаьрхIа чуухийт сульфанал теха форда хий.

Уж лакхехьа белгалдаь гIулакхаш вай хьалашка скважинашта капитальни ремонт яра юкъехьолга могадаьд Баку баха земаш даьха баьхкараша.

Л. ИЛЬЧЕНКО,
«Грознефта» объедиене мехкдаьтта дахара отдела инженер.

МЕХАНИЗАТОРАШ КИЙЧА БА

Укх шера соахкарчул дуккха дикагIа чакхдаьхар «Назрановский» совхоза механизатораша бIаьстан балхаш. Совхоза массайолча отделенешка гурахь дийнача ялаташта подкормка яьй, удобренеш тайса хьаьндаьд лаьтта, бIаьсти аха деза лаьтта аьхад, хьалха юв культураш а дIадийна баьннаб.

ХIанз укх деношка лоархIаме балхаш чакхдаьхад совхоза массайолча отделенешка, бригадашка. Зехьа ха йоаьяц цхьанна метте а. «Назрановский» совхоза кхаь отделене кхашка хьежача ер сурт бIаргадайра сона:

Яндрера механизатораш удобренешца хьаьндаь аьха лаьтта кийчдаь баьннаб. ХIанз Сийнача кхерийга кени горохи дIаювш а пропашной культураш дIаювргйолча кхашка удобренеш йохкаш а массехк трактор я. ХIаьта юрта йисте ухкача кхашка цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювла баьцаш дIаювш а семий бешамашта гIулакх деш а йиъ трактор яр. БIаьсти юв культураш дIае бокъонца кийчъяь латтар 19 сялка.

Шекара свекла, гидуарагаш, хьажкIаш дIае лаьрхIа кхаш лаьтта дIоахделча уж культураш дIас мара ца езаш кийчдаь баьннаб механизатораш. Шекара свекла гектарникашта дIайийкъай.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш, хIаьта а долаш да отделене. Ледара лел къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх. Из бахьан долаш геттара кIезига хул тайп-тайпара балхаш де хьожаваьча механизаторий денна йоза выработкаш а.

6-гIча ноябре, — дувц тракториста Евлоев Юсупа, — Пхьилекъонгий-Юртара Сийнача кхерийга кенеи горохеи фу дIадахьа аьнна задани елар сона бригадира. IуйрИйна Пхьилекъонгий - Юрта дIа а ваха делкъа ха хиллалца лаьттар со фу хIадотта болхлой боацаш. Цул тIехьагIа аргIе лаьттар из Iодоассадаь ца доалаш. Цудухьа бIарччача дийнахьа аз баьча балха 1 сом ядир сона. Кхоачамболлаш болхлой хиннабаларе аз 3—4 рейс ергьяр. ХIаьта ужжамо масалаш дуккхаза нийсденнад тха балха юкъе.

Отделене коа ДТ-38 яха 4 трактор латт трактористаш боацаш. хIаьта Даурбеков Абдрахьмана МТЗ-50 яха трактор а латтар даьтта ца хилар бахьан долаш балха араяла йиш йоацаш. Отделене кулгалхой хIанззе а оарцагIбовла беза къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхара.

ПХЬИЛЕКЪОНГИЙ-ЮРТ

Яндрерча отделенечареа дикагIа лел укхаза кхашкара балхаш. Техниках дикагIа пайда эц, хIаьта къахьегам а дикагIа вIаштIехьбаькхаб укхаза отделене кулгалхоша.

1074 гектара тIа гурахьа дIадийнача ялата подкормка яьй, 738 гектар бIаьсти ювча культурашта лаьрхIа лаьтташ аьха кийчдаьд, 138 гектара тIа кени горохи дIайийна баьнкаб. Тахан дIадоладой а кийча ба шекара свеклаи гидуаргаши дIас. Шекара свекла дIае лаьрхIача 120 гектар лаьтта влагозарядкови полив яьй, хIаьта 1050 тонн органически удобренеш ехкай. Юхедиса 200 гектар хиш дехка лаьтта хьажкIаш лелаеча звеноштa дIаденнад отделене.

Болх боацаш цхьаь цаI трактор латтацар отделене коа. 4 «Беларусь» яха трактор культиваци еш яр, 4 гусеничии трактор макхаш доахаши, механизаторий бешамаш оахаши яр. Отделене управляюще Дударов Батарбека къахьегам дика вIаштIехьбаьккхалга гуш да.

АЬЛТИЙ-ЮРТ

Сихбенна коартолаш дIаювш ба карара кара тела ЦIе байракх лелаю Аьлтий-Юртарча отделенера кхашкара болхлой. Укх шера 120 гектара тIа коартол дIае лаьтта кийчдаьд отделене. Укх тIеххьарча кхаь дийнахьа 54 гектара тIа коартол дIайийна баьннаб уж.

БIаьсти юххьанца дIаюв культураш дIайийна баьннаб, фуна лаьрхIа 100 гектари доакъара лаьрхIа 196 гектари кен дIабийнаб, 141 гектар кени горохи дIайийнай. 20 апрель хьатIакхачале коартол дIаера балхаш чакхдаха декхараш тIаийцад механизатораша.

Коартолаш дIаювш я Джамбуриев Башира бригада. Уж балхаш деш ши агрегат я бригаде. Со кхай тIа дIакхаьчача цаI сеца латтар, вож кхай тIа коартол дIаювш йоаллар. ДуккхагIа йийча а дийнахьа 4 гектара тIа мара коартол дIаец агрегато. 1—1,5 гектар мара ца ювш ха а хул. Болх лерттIа вIаштIехьбаьккхабац, дукха хапаш йоах агрегаташа коартола фу хьатIададаргда хьежаш сеца латташ. Фу хьатIадоттача болхлой ца тоъар а ца хилар а бахьан долаш дийнахьа массехк сахьат зехьа ха йоаю кхашкарча болхлошеи механизаторашеи. Лоаццача хана коартол дIаера болх лерттIа вIаштIехьбаккха беза отделене кулгалхоша.

Совхоза массайолча отделенешка дIаде лаьрхIа фу а лаьтта а кийча да. ХIанз лаьтта дIоахдаларга хьеж механизатораш.

С. ШАДИЕВ.

ДIахо йодача хана хьайбайи растениеводстваи продукташ дукхагIа яхара вай хьамсарча парте юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь бехктокхамера декхараш кхоачашдара овсаре къахьегаш ба МалгIабика района «Ингушский» совхоза къахьегамхой.

Хьайбай продукташ совъяхара бокккача лоархIаме да доакъара чIоагIа'лард хилар. Из дика кхетаду укхаза.

ЦхьоалагIа апрель хьатIакхоачаш бIаьсти юв культураш дIаювргйолча дерригача лаьттанна агротехнически бокъонех йоагIача тайпара обработка яьй. Цох планах 300 гектара тIа дIабе беза кен, 100 гектара тIа дIае еза горох дIайийнай. Планах 717 гектара тIа дIае еза цкъа дIайийча шера цкъа хьахула баьцаш хIанале 500 гектара тIа дIайийнай, 290 гектара тIа дIае еза цкъа дIайийча дуккхача шерашка хьахула баьцаш 317 гектара тIа дIайийнай.

Хий дехкача 305 гектара тIа лаьттанцара тIоадал соцаеш хий диллад.

Гурахьа дIайийна Iа даьккхача культурашта питательни веществаш эш. Иштта гурахьа 4630 гектара тIа дIайийнача культурашта подкормка яьй, хIанз а кхы дIахо бу цу хьакъехьара болх.

ХьатIакхаьчай гидуаргаш дIаде деза ха. Уж дIадуврдолча лаьтта сихдаь балхаш деш ба совхоза механизатораш.

Сурта тIа: гидуаргаш дIаюврйолча кхашка болх беш я кхоалагIча отделенерча механизаторий нн. К. Гандалоева, Б. Белхароева, У. Тангиева кхоъ агрегат.

И. Плиева сурт.

ПАРТИЗАНСКИ НАЬКЪАШ

(ЖУРНАЛИСТА БЛОКНОТА ТIАРА)

Са вьетнамски блокнотий листех хIанз а яллийсай мошача баьцийн дохкалуш латтача гIанийн хьадж. Джунглешкара хьадж йоагIа царех. Сайна цига бIарга мел дайнар дукха ха йоаццаш хилча санна, селхан мара ца хилча санна хет сона. МоллагIа а лоархIамера хIама юкъедисар а кхераш, аз сайна бIарга мел дайна хIама дIаяздеш дола блокноташ хьакъоастадеш со йоаллача хана, цIаьхка а айса йоазошка хьожаш со йоаллача хана, я а яйя сона хьалхашка хьаотт къовсам лоаттабеш йола Вьетнам, 1965 шера сона из бIаргаяйначеи дег чу йижачеи хана ше хиннача тайпара а йолаш.

...Юха а сона гонахьа да баьццара IындоргIаш, джунглешкара тIуна боадо. ХIара деннара пейзаж: пенаш доаца, дукхагIа бунашта тара дола цIенош, гобаьккха яьха окопаш. Халонаштеи кхерамаштеи юкъера вахар. Болат санна нах чIоагIлуш дола вахар.

Юкъ-юкъе йоагача цIерий сердалонаш... Партизански лампочкай сердалонаш...

Низкъалеи халеи къовсам латт. ХIара денна ла езаш хул халонаш. Цхьабакъда, халкъо тIа-тIа чIоагIагIа ю духьале. Сона бIаргадайра геттара хьалха, французски колонизатораштa духьале яьча хана денз къовсам лоаттабеш хьабоагIа нах къулбехьарча джунглешка миштa бах. Тропически хьунагIа хIара гIа массаза боаккх Iоажал кога кIал йоаллаш—лазараша, оакхараша, дохьаж доаллача текхаргаша, Iурра денз сарралца джунглешта тIагIолла хьувзача американски самолеташа, партизанаш хьулалуш йола хьу фосфорцеи напалмацеи хIалакъеш, кхашкеи сомий бешамашкеи дохьаж тессаш йолча самолеташа боабара кхерам тIалатташ бах нах.

Са ханарча наьха дог дIалувцар эсэсовец е гестаповец царна бIаргавайча. Иштта гоамал южар са дег чу нах бовхар, боабар, хIалакбар духьа шоай даьхенна эзараш километраш гаьна уллача лаьтта чубаьхка борестабаь американски наемникаш сона бIаргабайча. Вьетнамски лаьттан тIа американски неофашизмо леладеча дерригача зуламашта духьала, тIехьено тIема зуламхой хиннабар аргдолаш бараштa духьала къонахчалца къовсам лоаттабу вьетнамски халкъо.

Со хиннай Къилбаседа Вьетнаме а мукъаяьхача Къулбехьен Вьетнама районашка а. Къулбехьен - вьетнамски духьален болама кIезига мара боацача тешех цаI хиларах тарра со тийшар тIема низага диллача чIоагIа волча агрессора еш йола духьале хьахулаш йола моттиг духхьал дерригача халкъаца йолаш йолча патриотизмах, турпаленах, майралах йоаллаш йолгах. Iалаьмате хала къовсам ба из, цхьабакъда, патриоташ кагбулургбац. ПаргIатта ваха сага бокъо яккхар духьа, даьхен лоIам бахьан долаш латаш ба уж; цар къовсам лоаттабу гитлеровски фашизм йохаьяьча халкъаша къовсам лоаттабаьчча хIамашта тIехьа: керта тIара тхови бера бе доалла книжкеи бахьан долаш, лелхамаша лаьтта ца эгадеча сатийнача вахар духьа; наьха кортош тIа цIереи дашеи догIа IотIаделхадергдоаца цIена маьрша сигале бахьан долаш.

ДагалоагIа сона дукхагIча даькъе американцашкара хьадаьккхача герзаца кийчдаь хиннача кортамукъален эскара цхьан воински часте яха се хинна. ДагадоагIа сона тIемашка чIоагIбеннача бIухой, къаьстта чIоагIа сатохаши денал долаши болча наьха мугIараш. Цар къовсам лоаттабу шоай хьамсарча лаьтта, хIаьта уж хьаллоац бахача наха лаьца ца Iеш, цигарча климато, Iаламо ше.

ДагадоагIа сона бой долаш диса бераш, дай латаш партизански отрядашка болаш дола бераш дахача джунглешка, йоккха йоацача лагерашка хьайийлача школашка айса даьха денош. Гобаьккха яьха окопаш а йолаш йолча бамбукех яьча бунашка Iомаду цар арифметика, истори, географи, грамматика; цар деш джунглешка кепа теха арадаьннача учебникаш тIареи пособеш тIареи.

Мукъаяьхача юрташка сона бIаргаяйнай чуйийттача бомбаша пхеза — ялхазза йохаяь школаш. Уж юхаметта а увттаеш дIахо дешар бераша. Са къамаьл хиннад напалмо кIор беш доагадаь бераш дайнача вьетнамски ноаношца. Сенца юстаргья цу кхалнахагара гIайгIеи балеи?!

Цхьан госпитале кхийтар сох французски колонизаторашца лоаттабаьча къовсама Духьален болама юкъе дакъа лоацаш хинна лор. Из а эггара хьалхарча дийнахье а денз волавелар американски агрессораштa духьала къовсам лоаттабе. Цун дезалхоех цхьаккха саг дийна висавац. «Укхаза ва са кхоачарагIа мел вола саг, — аьлар цо, ший новкъосташкахьа кулг дIа а хьувкхаш. — Ераш ба са дезал. «БелггIала иштта да а да из, хIана аьлча чIоагIача доттагIало, вIаши беннача тешамо, вежарашха долча доггуйлано вIашкаувз къулбехьен вьетнамски духьален боламе дакъа лоацаш мел бараш. Царех йоалл патриотизм, денал, турпалал.

Госпитале са къамаьл хилар набахта даьккхача цхьан шераи ах шераи айп яьккхача, ткъо шу даьнна йолча цхьан йоIаца. Дунен тIа ше йоаккхача хана кхы цIаккха а лерттIа ког а баьккха дIайохалургьяц из. Электрически ток тIа а увттаеш низаш дарах хьахиннар да из. Цхьабакъда, халкъо лоаттабеча нийсхон къовсаме дакъа лацар бахьан долаш иззал бала шийна тIакхачарах а декхе яланза я къона патриотка. Цунна халахеташ цхьа хIама да — хьалхагIа санна ший связной хила йиш ца хилар. ХIанз а духьаллатт сона цо ший диткъигача, гIийлача кулгаца сай кулг лаьца сурт, духьаллатт доагаш хинна цун бIаргаш, хьахоз цун дешаш: «Польшера тха йиша, шоай мехкарча а кхыча социалистически мехкашкарча а кхалнаха дIадувцалахь моастагIчун тхо хIалакде мишта безам ба а оаха къовсам мишта лоаттабу а».

Айса сайна а цунна а, сайца къамаьл мел хиннача вьетнамски вежараштеи йижараштеи дув биар аз американски империализмо хьоабаьер бIеха тIом мабарра наха дIабовзийтара низ кхоберг ма бац аз аьнна.

Са къамаьл хиннад малхбузенневропейски дешара заведенеш йистеяьха болча Вьетнама интеллигенце викалашца. ПаргIатои городера аттои хийцай цар халонехи кхерамехи дизза долча, латаш йолча джунглешкарча вахарца. Сох кхийтар сайгонски сцена хьунашкарча театрий сценаца хийца йола цIи хеза актриса, массехк шу хьалха сайгонски театрашка увттаеш ший пьесаш а йолаш хинна цIи хеза драмматург.— хIанз мукъаяьхача районашка болх беш болча артистийи писателийи Объединенена кулгалдеш ва из.

Сона бIаргадайнад мукъаяьхача юрташка кортамукъален фронто ший лаьттан реформаца шоашта денна лаьтта вьетнамски ахархоша оахаш. Цудухьа Iовдала хет тахан дика вовзаш волча, гитлерха лелача американцаша къаьстта а «психологически тIема специалист» оалаш волча инарала Лэнсдейла хьаллоаттаеча Къулбехьен Вьетнаме контрреформаш ергья аьнна дош деннача, маршала Ки леладу гIулакхаш. МалагIа лоархIам болаш хургда из хила а, нагахьа санна мукъаяьхача районашкара лаьтта массехк шу хьалхагIа денз кортамукъален фронта новкъосталца ахархой бе даха хилча. ХIанзле дуккхаза а чуийдаьд ахархоша дуга. ХIаьта царна цIаккха дицлургдац шоаш шоай дулхах-цIех лоархIаш долча Iаьдало шоашта из лаьтта денна хилар.

Се иразз долаш лоархIар аз духьален болама турпалаштa, Iаьржача басма кочамаш ювхаш болча наха цар вежараша къилбседене лоаттабеча къовсамах лаьца айса бунашкачитальнешка хабараш дувцача хана. ХIаьта Вьетнама Демократически Республике дувцар аз Къаман кортамукъален фронта кулгалца латаш болча Къулбехьенерча бIухой турпалахи къонахчалахи.

Вьетнамски патриотий къовсам хала лоаттабе безаш ба, цхьабакъда, со чIоагIа дог тийша я уж котбаргхиларах.

Моника ВАРНЕНСКА,
польски писательница.
(АПН).

КХАШКА

ШАЬЛА. «Шалинский» совхоза массайолча отделенешка шекара свекла дIаера балхаш дIадоладаьд. КПСС XXIII съезда сийна къахьегама вахте а этта укх тIеххьарча шин дийнахьа 73 гектара тIа шекара свекла дIайийнай механизатораша.

Денна норма 11 гектар йолаш 14 гектара тIа шекара свекла дIаюв Абдулаев Салама агрегато. ХIаьта социалистически яхье яьннача Бакалаев Мовлада звеноси, кердача методах шекара свекла кхееча Амир-Султанов Султана звеноси цхьан дийнахьа 15 гектара тIа шекара свекла дIаюв.

Шин дийнахьа шекара свекла дIаера балхаш йистедаха декхараш тIаийцад совхоза механизатораша.

С. МАГОМЕДОВ.

* * *

НОЖАЙ-ЮРТ. Укх деношка 47 гектара тIа горохи 60 гектара тIа цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювла баьцаши дIайийна баьннаб Ленина цIерахча колхоза механизатораш.

ХIанз гурахьа дIадийнача кIена макха боаккхаши подкормка еши ба уж.

842 гектара тIа дIадийнача кIих 400 гектара подкормка яь баьннаб уж. Цул совгIа 270 гектара тIа дIадийнача гидуаргашта макха боаккхаш а ба механизатораш.

Къаьстта дика болх бу Магомедов Умалита тракторо.

Дерригa балхаш КПСС XXIII-гIа съезд чакхъялале йистедаха лерхI колхоза механизатораша.

С. ИСРАИЛОВ.

ЗАКАЗЧИКАШ РАЬЗА ХУРГБОЛАШ...

Дика толамаш даьхад укх шера нов. А. К. Карина керте латтача «Индпошива» фабрика № 2 йолча ателье коллективо. Хьалхарча квартала план 100,8 процентi март бетта план 115 процентi кхоачашъяьй цо. Геттара дика лоархIаш ба закройщикаш С. Н. Саровяин, К. Г. Кузнецован. Цар массаза а тIехкхоачашъю шоай производственни планаш, цул совгIа шоаш дер заказчикаш раьза хург болча тайпара а ду. Царна нийсса болх беш ба индпошива мастераш Т. Айсханова, Л. Бекова, Д. Брюхина. Шоай заданел 20—30 процент тIехбувл уж, хIаьта геттара дика лоархIача мастера М. Сулеймановас цIанкха а 130 процентал лохагIа кхоачашъяц ший производственни заданеш.

Р. АУШЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

9 апрель, 1966 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо (нохчий меттала). 6.45 — РВ—23-и УКВ цхьоалгIача программеи гIолла ашараш. 6.45 — Горсете гIолла хоамаш ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.20 — Халхара ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — «Къонах» (нохчий меттала). 19.35 — Сайрийнара концерт.

УКВ: 9.00 — «Доризо стихаши иллеши» яха концерт. 9.34 — Луначарскийн музыкеи (шоллагIа передача). 10.17 — «Фаьлгий гIайре» яха берашта йола радиопостановка. 11.13 — «Иллеш оал Отс Георга» яха передача. 11.51 — Модж йола зIамигавардг» яха Катаева дувцар. 19.00 — «Сайрийнара ашараш» яха концерт. 20.00 — Иллеи халхареи Нохч-ГIалгIай ансамбла концерт. 20.30 — «Дамский мастер» яха радиопостановка. 21.30 — «Музыкальни вIашагIкхетар» яха концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Дунеи мехкашта юкъерча гIулакхий хьакъехьа къамаьл. 18.45 — «Мартирос Сарьян» яха Iилма-популярни фильм. 19.40 — Советски Iаьдала 50 шу дизарга. «Писатель-къовсамхо Фурманов Дмитрий». 20.20 — «Уж массаза а тхоца ба» яха передача. 20.50 — «Илле тхо дIадугаргда» яха концерт-фильм. 21.20—«Ирадза юкъе магIерт» яха художественни фильм. 22.30 — Киноникъбара клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револющ проспект 7.84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7.84.

СФ04168. Заказ № 1727.